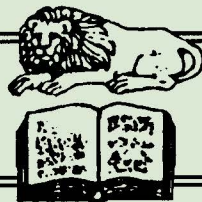

Jeromos füzetek

Bibliatudomány – Bibliaapostolság

42. szám

Karácsony, 2000

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat
Budapest, 2000

Tartalomjegyzék

Karácsonyi elmélkedés (sükösdí bibliaapostolképző szem.)	címlap
Ajánlás	1
Csendes percek	2
Mária éneke (Lk 1,46-56) (Thorday Attila)	5
Pál és Barnabás apostol nyomában Ciprus szigetén (Gyürki L.)	11
Élő Ige Bibliaiskola, 32. óra	21
Karácsonyi játék	29
Innen-onnan (Székely István)	32
Mit jelent nekem a Biblia? (Kerekes Károly O.Cist.)	33
Olvasóink kérdezik (Gaál Endre)	41
Társulatunk életéből (Vágvölgyi Éva, Tarjányi Béla)	44
Könyvajánlatunk	borító

J e r o m o s f ü z e t e k
az első magyar szentírástudományi folyóirat
– gyakorlati anyaggal hitoktatók számára –
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6. Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök, 9-17-ig ☎ 332-22-60

A szerkesztőbizottság tagjai:

Székely István, Tarjányi Béla, Thorday Attila, Vágvölgyi Éva

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Címlapfotó, fotók, grafikák: Vágvölgyi Éva

Nyomda: Gödi Print Kft.

Ajánlás

„Ez lesz nektek a jel: találtok egy kisedet pólyákba takarva, jászolba fektetve” (Lk 2,12). Ez lesz a jel, ez kijózanít majd titeket; ha címert, zászlót, kardot, koronát kerestek, nem találtok az Üdvözítőhöz; nektek egy édes gyermek, szent, szép, igénytelen élet kell. A külsőségekből ki kell hámozódnotok, a nagyzó gondolatokkal le kell szerelnetek; „in indepicto fundo cordis”, a meztelen öntudatban kell keresnetek isteni értéket s ott kell föltalálnotok Isteneteket. Hatoljunk a meggyőződésbe, hogy annyit ér életünk, amennyire tisztává s jóvá tehetjük azt s amennyi békét, szeretetet, alázatot önthetünk bele. Tehát ne azt hajtogassuk, hogy minél többet bírjunk s minél többet dolgozzunk, hanem hogy okos, munkás élet mellett minél szabadabban s örvendőbben éljünk Istennel.

Prohászka Ottokár
(Elmélkedések az evangéliumról)

Csendes percek

Itt a legfőbb ideje, hogy megírjuk kérő levelünket Jézusnak mi is. Gyermkeink már biztosan megtették, és gondoskodtak arról is, hogy eljusson a megfelelő címre. Úgy gondolom, mi, háziasszonyok és édesanyák, mi is megírhatnánk kívánságlistánkat. Ki tudja, talán hasznos lesz, ha őszintén és szívből fogalmazzuk meg:

Kedves Istengyermekek!

*Segíts legyőzni aggodalmamat, hogy kevés lesz az ajándék, amiről gondoskodtam. * Ne engedd, hogy az utolsó napokban is az üzleteket bóklasszam. * Segíts, hogy a konyhában minden könnyen és jól készüljön el, és ajándékozz meg egy kissé több barátsággal, nehogy valakivel is goromba legyek, mert nap-hosszat gyötör a lelkiismeret. * Ne engedd, hogy a só és az ecet az ünnepek alatt kifogyjon, és küldj valakit, aki segít majd az utolsó napokban a bevásárlókosarat cipelni. * Ne engedd, hogy hálátlan legyek a jótanácsok özönében, még akkor sem, ha nemigen tudom hasznukat venni, de azt se engedd, hogy többet tervezek be, mint amit képes vagyok elintézni, nehogy az ünnepek alatt a meg nem valósított tervek terhétől lógjon az orrom. * Adj több türelmet, ha sorba kell állnom és annak alá-
zatos belátását, hogy nemcsak én sietek, és kérlek, adj időt, hogy néhány szeretetteljes sort mindenkinek írhassek; idős, egyedülálló rokonaimnak pedig hosszabb levelet. * Adj elég önbizalmat, hogy a befejezetlen pulóvert a kötőtűkkel együtt a fa alá merjem tenni, és kérlek segíts, hogy mindennap felismerjem, mi az, amit vársz tőlem. * Végül ne engedd, hogy végtelenségig folytassam kéréseim sorát, nekem az is elég, ha segítesz megértenem: világgrajóttóddal Te egészen mást akartál, mint amivé mi tettük születésed ünnepét.*

Anneliese Ratzenböck

ilyen jó, hogy még süt a nap
 blöttem s fölöttem,
 ilyen jó, hogy még mindent újrakezdhetünk,
 gy újra kibonthatjuk a szeretet vitorláját,
 nekifeszülhetünk a szélnek,
 gy megújulhatunk, mint a tavasz, mint a hajnal,
 nfeledt pazarlásban
 énnnyel, virággal borítva mindent.
 ulamit megtaláltunk, aztán elveszett.
 ulami elveszett, s most újra megtaláltuk.
 csillagfényes éjszakából
 ost újra napfényre találtunk.
 ilyen gyönyörű csodája az életnek,
 gy kinyújtott kezem társra talál a szeretetben.

* * * * *

Benned. *Havva*

Ha hallgatnánk a Bibliára...

Ha hallgatnánk a Biblia prófétai hagyományára, akkor tudnánk, hogy semmilyen gazdasági rendszer nem zárhat ki nagy embertömegeket anélkül, hogy ezzel ne indítana el végnélküli konfliktusokat. Akkor tudnánk, hogy az a növekedés és haladás, amely visszaél a Földdel, azt kizsákmányolja és méltatlanul kezeli, végeredményben a saját életünket mérgezi és fojtja meg. Tudnánk, hogy embertársainktól faj, osztály vagy nem alapján az emberi méltóságot nem tagadhatjuk meg anélkül, hogy ezzel saját lelkünk vesztét ne okoznánk. Tudnánk, hogy a társadalom a maga végső biztonságát nem alapozhatja a fegyverekre és a technikára, hanem igazságosságot és jogrendet kell teremtenie, hogy a fegyverkezési verseny ne vezessen társadalmi méretű rablásra és ne nőjön a hatalmi erőszak kockázata. Nem hallgattunk azokra a vallási hagyományokra, amelyeket szavainkkal vallunk; az ehelyett kiépített társadalmi rendünk törvényszerűségei elpusztítanak bennünket.

Jim Wallis „Die Seele der Politik” c. könyvéből.

Idézi: Bull. Dei Verbum 2/1999., 21.o.

Bárcsak

*Bárcsak ne akarnék mást, csak szeretni!
Bárcsak meg tudnám állni,
Hogy ne várjak semmit a másiktól,
És így meghagynám őt szabadnak!
Bárcsak ne várnék se mosolyt, se kedvességet,
S ne szomjaznék annyira az öröme!
Nem akarni se igent, se nemet,
Se fehéret, se feketét,
Se jót, se rosszat,
Se örömet, se fájdalmat.
Nem akarni, nem keresni semmit:
Elfogadni, szeretni.*

Bárcsak ...

Havva

Thorday Attila

Mária éneke (Lk 1,46-56)

Szövegmagyarázat:

Miután Erzsébet üdvözölte és hite miatt boldognak hirdette Máriát, az hitéről tesz tanúságot: Isten tetteinek megvalósulásáról énekel, amelyek beteljesedését a hívők várták. Sajátos módon nem található utalás benne Mária és Erzsébet találkozására, nem említi Erzsébet szavait, és nincs semmiféle vonatkozásban a gyermekség-evangéliummal. Születendő gyermekéről, Jézusról szintén nincs szó benne. A költemény még az Ószövetség gondolatvilágában él. A *hálaadó zsoltárok stílusában* íródott (mint pl. 33; 47; 48; 113; 135; és főleg a 136. zsoltárra hasonlít). Mindegyikük a dicséretre hívással kezdődik, ahogyan a Lk 1,46-47 is. Műfaját tekintve tehát *személyes hálaének* áll előttünk. Összetettsége és tartalma viszont egyetemes jelleget ölt: a végső idők elérkezését hirdeti.

Ez a tény megkívánja, hogy a himnuszt *hagyománytörténetileg* is vizsgálat alá vegyük. Téves leegyszerűsítés volna úgy tekinteni, mintha maga Mária rögtönözte volna Erzsébetnél tett látogatásakor, és akkor jegyezték volna föl. Amikor a szerző a Megváltó születésének titkát legmélyebb jelentésében akarja föltárni, akkor – érthető módon – segítségül hívja *Jézus anyja tapasztalatait*. A himnusz hűségesen tükrözi Mária lelkiállapotát: azt a *lelki élményét* fogalmazza meg, amely őt az anyagi üdvözlés nyomán Jézus születésével kapcsolatban eltöltötte. Miután itt titokzatos kegyelmi történekekről és mély lelki élményekről van szó, alkalmasnak mutatkozik a himnikus megfogalmazás. A szerző egyben azt is kifejezésre juttatja, hogy Jézusról senki nem tud olyan mélyen szólni, mint Mária, és nála mélyebben senki sem fogta föl Isten Fia megtestesülésének misztériumát. A “Magnificat” kezdőszavú himnusz tehát a megtestesülés és megváltás titkának *mariológiai* megértését fogalmazza meg.

A mai kutatás René Laurentin nyomán úgy fogadja el, hogy Mária hálaénekét végső, előttünk álló, kanonikus formájában *Lukács fogalmazta meg*, de már előzetesen adott hagyományból merített. *Paleszti-*

nai forrásra enged következtetni a himnusz egészen zsidó színezetű gondolatvilága és a benne előforduló nagyszámú szemitizmus. A zsidó-keresztény hívek Jézusban látták beteljesedni Izrael végidőkre vonatkozó reménységeit. Miért nincs szó a himnuszban a Messiás működéséről és haláláról? Ez a megfigyelés is azt erősíti, hogy Lukács készen találta a himnusz anyagát, aminek gondolatai az Ószövetségben gyökereznek.

Himnuszunkban a héber költészetre jellemző (különösen a zsoltárokból megfigyelhető) ún. 'gondolat-párhuzam' szép példáit figyelhetjük meg: A versek párhuzamban állnak: amit elmond az egyik, azt a másik megerősíti oly módon, hogy más szavakkal mondja el, de újat már nem tesz hozzá.

A himnusz első részében Mária egyéni öröme nyilvánul meg (1,46-49): Isten jóságát írja le Mária életében. A második rész (1,50-53) pedig Isten nagy tetteit sorolja fel, vagyis Istennek népe életében megmutakozó jóságát részletezi. Az 1,54-55 a költemény záróversének tekinthető, amely földézi a himnusz legfontosabb elemeit.

Az én lelkem... Erzsébet köszöntésére Mária úgy reagál, hogy mintegy Isten színe előtt állva fogalmazza meg érzéseit egyes szám első személyben. Míg az 1,46-ban a héber nefes-nek megfelelő görög *psyché* szó olvasható, amely inkább az individuális lelket, a személyt jelenti, amelyben az élet, a vágy mozzanata domborodik ki, addig az 1,47-ben a héb. *ruah*-nak megfelelő gör. *pneuma* szerepel, ami az egyedi lelket éltető isteni erőre, leheletre utal. A két szó itt párhuzamban áll, mindkettő jelentheti az *ember egész benső valóját*.

Az *ujjongás* a végidőnek, az eszkatonnak örömét jelenti, hiszen Mária Isten ígéretének teljeseledését látja saját kiválasztásában; ezáltal Isten mint Üdvözítő mutatkozik meg. Az *üdvözítő* szó egyben rejtett utalás Jézus nevére is, tehát akár úgy is fordíthatnánk, hogy *ujjong az lelkem az Istenen, Jézusomon!* Különböen meglepő, de megfigyelhető, hogy Istenről a himnusz mindvégig egyes szám harmadik személyben szól.

A *mert* a himnusz központját vezeti be, amelyben Mária megénekli, minek köszönhető örvendező-ujjongó lelkiállapota. Az első főrészt tehát a 48-49a. versek alkotják: Isten kiválasztott egy népet, gondjába vette őket, mert rajtuk keresztül akarja föltámasztani önmagát, vagyis szere-

tetét minden nép és minden egyes ember iránt. A hívők korábban is mindig rádöb-bentek Isten gondoskodó jóságára: Ő ereszkedik le az emberhez, hogy azt magához emelje. Sámuel édesanyja, Hanna is ezt tapasztalta meg fia születésében és köszöni meg 1 Sám 2,1-10-ben olvasható himnuszában. Az ő hálaadó szavai csen-genek vissza Mária é-nekében.

Az Úr Márián megmutatkozó hatal-máért hirdeti majd boldognak őt minden nemzedék. Erre a szeretetteljes hatalomra utalt már korábban az an-gyal szava: *Istennél semmi szó nem lesz erőtlén* (1,37), a születendő gyermeknek *a Legfőlségesebb ereje* ad életet. Szintén az Úr hatalmá-nak köszönhető, hogy Mária az ismeretlenségből feltűnik.

A 49b. vers a dicséretből az áldásba megy át, felhasználva az Izajás 57,15 versének megfogalmazását.

A himnusz első részében Isten úgy jelent meg, mint aki Máriának személyes vonatkozásban Üdvözítője. A második rész az 50. verssel veszi kezdetét: *Isten jóságát mutatja be népe életében*. Az Úr hatalmát és jóságát úgy írja le, mint Izrael történetében megmutatkozó valósá-got. Nem szabad azonban csak a régmúlta gondolnunk, hanem a hé-ber nyelvben sajátos *perfektum igemód* értelmében Istennek arra a cselekedetére gondoljunk, amelyet egyaránt végez a múltban, a jelen-ben és a jövőben. Amit Isten Máriával tett, azt teszi népével, másrészt

amit mindenki tesz, azt tette övele is. Tehát Mária nem magánszemélyként áll előttünk, hanem mint *tipus*: az Üdvözítő Isten *így* cselekszik. Párhuzam fedezhető fel *Mária Isten-dicsérete* a jelenben (1,46b-47), aminek alapja a múltban gyökerezik (1,48a), és minden jövőbeli nemzedék (1,48b) Mária-dicsérete között, aminek alapja szintén a múltban található (1,49a). Mária magasztatja az Istent, mert kiemelte megalázottságából (amit alázattal viselt), a *jövő nemzedékek* pedig Máriát fogják dicsérni mindazokért a 'nagy dolgokért', amelyeket Isten vele tett. A 'magasztatni /nagyvá tenni' ige (1,46b: megalünei) és a 'nagy dolgok' (1,49a: megalá) keretbe foglalja a szakaszt (ún. inklúziót alkot). A végidők Izraeljének típusává az *Egyház* válik: rajta gyakorolja szüntelen nagy kegyelmét az Isten.

Isten karja (1,51) az Ószövetségben jelképesen Isten erejét, hatalmát jelenti (vö. Iz 40,10; 51,5). A 'gőgös' valláserkölcsei minősítés: nem akar tudni Istenről, nem akar meghódolni előtte. Ezek nem annyira Isten létét vonják kétségbe, hanem hatalma alól akarják kivonni magukat.

A '*kicsinyek*', '*szegények*' vagy '*alázatosak*' (1,52) a fogság előtt a tényleges szegényeket jelentette, akiknek nincs vagyonuk, tartalékuk: nem birtokolnak részt az ígéret földjéből, akiket az uralkodók kizsákmányolnak és jogtalanul elnyomnak, pedig az isteni jogrend szerint védelem illetné őket. A fogság utáni irodalomban vallási értelemben szegény az, aki egyedül Istentől várhat segítséget; lelkileg teljesen az Úrra hagyatkozik, csak tőle vár támaszt. Összefügg a 'szent maradék' prófétai gondolatával. A 'szegények' Istentől, az ő beavatkozásától várják a változásokat. Nem úgy, mint a farizeusok vagy a szadduceusok, akik emberi mesterkedéssel próbálják elérni az üdvösséget.

Am a hatalmasok és gazdagok sorsa a ledöntöttség és elküldöttség (az irodalmi megfogalmazásban szembeötlik, hogy mindez a szerkezet szélére szorul), míg a kicsinyek és éhezők sorsa a felemelkedés és betöltöttség (s ez kerül a központba).

Érdekes módon mindhárom egymást követő perikópa utolsó mondatában (Lk 1,38.45.55) utalást találunk 'Isten szavára'. Az utóbbi kettő egyértelmű párhuzamot von Mária és Ábrahám közé, hiszen Mária 'hitt annak teljesebben, amit az Úr mondott' (1,45), és ez jellemezte

Ábrahámot is (1,55). Az új isteni rend keresztül húzza az emberi számításokat, és teljesen újszerű módon valósul meg. Különben éppen ennek beteljesedését jelenti majd be Jézus a názareti zsinagógában (Lk 4,18).

Elmélkedési pontok:

Mária hite hibátlan. Ő nem kér jelet a megvalósulás tényéről, csak azon gondolkozik el, hogy *miként* fog mindaz beteljesedni. Készségesen fogadja a neki adott küldetést. Ő az Úr szolgálója, (bárcsak) legyen az ő szava szerint! Erzsébet Ábrahám állandó jelzőjét alkalmazza Máriára. Amint Ábrahámon keresztül is áldást nyer a föld minden nemzetsége, úgy Máriát is boldognak, áldottnak fogja hívni minden nemzedék. Amint Mária nem utasította el a gyermeket, amikor Isten reábizta, úgy akkor sem utasítja el, amikor fiát, Jézust oda kell adni.

Hittem, azért szóltam – írja Pál apostol (2 Kor 4,13): Zakariás nem hitt az angyal szavának, ezért megnémult – olvassuk. Ennek következtében bezárkózik házába és némasága miatti szégyenébe (pap léteére néma!). Ezzel ellentétben Mária elhagyja házát, rokona segítségére siet (hitt az angyal szavának!). Okot ad János néma tanúságtételére, ui. *felugrott ujjongásban a magzat* (Erzsébet) *méhében* (1,41). Mária hitének az is következménye, hogy megáldja őt Erzsébet. Az áldás hallatán örömének tör fel ajkán: elismeri Isten nagy tetteit. Mária nem látja, mégis felfogja; nem érti, mégis meghallja. Nem mondja el, hogy látott valamit vagy valakit. Nem az angyal látványa zavarta őt, hanem szavai. Hasonlóan, Erzsébet sem azon lepődik meg, hogy meglátja Máriát, hanem a köszöntésén.

Aki magát megalázza, azt fölmagasztalják (Lk 14,11): Nincs szó arról, hogy Mária Dávid házából való lenne, sőt... a távoli Galilea ismeretlen falucskájából származik, Názáretből. Natanael első mondata ez lesz: *Jöhet-e valami jó Galileából?* (Jn 1,46) Mégis Isten őt választotta Fia édesanyjának. A szolgálót az angyal kegyelemmel teljesnek, Erzsébet áldottnak és boldognak hirdeti, és így lesz ez minden nemzedéken át. De nem ő az egyetlen azok sorában, akiket Isten kiemelt, fölemelt, erős karjával megszabadított. Ahogy a Vörös tengernél népét, úgy a meddő Hanna asszonyt is kimentí szégyenéből; életet ad Jessze utolsó fiának, Dávidnak; meghallgatja Zakariás könyörgését, és

sorolhatnánk a bibliai és biblián kívüli efféle tapasztalatokat. De ma Máriát mindenkinél magasabbra emelte: Egyszülött Fia anyjává tette. Így lesz ez Jézussal is, aki *megalázta önmagát, mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig; ezért Isten fölmagasztalta és jobbjára ültette* (vö. Fil 2,8-9).

Jézus emberfia és Isten Fia: Mint minden ember, úgy Jézus is egy nő méhében fogant, világra jött, *nevet kap* (olyat, mint más is hordott öelőtte). Dávid fiának fogják hívni, miként apját, Józsefet. Ugyanakkor Isten Fia: Amikor Gáriel azt mondja, hogy Dávid trónját fogja örökölni, Dávidhoz hasonló emberi királyhoz hasonlítja, de amikor azt mondja, hogy *uralkodni fog mindörökre*, Jahvéra, az Úrra utal, aki örökké uralkodik. Ugyanezt állítja azzal is, hogy Jézus szűztől született (tehát ember által), de isteni közreműködés, vagyis a Szentlélek erejéből. Jézus valóban ember, ugyanakkor a Magasságbeli Isten Fia. Mindaz, amit elmondhatunk Istenről, állítható Jézusról is: *nagy ill. szent*. Erzsébet, a Szentlélekkel eltelve úgy áldja Mária gyermekét, mintha csak Istent áldaná. Az előfutár anyjának, Erzsébetnek fölkiáltása Jézus Krisztus evangéliumának első meghirdetése emberi ajkakon, amely nem szűnik meg visszhangozni a századok folyamán.

Gyürki László

Pál és Barnabás apostol nyomában Ciprus szigetén

Szent Pál első missziós útjáról az Apostolok cselekedeteinek 13. fejezetében olvasunk. Az antióchiai egyház a Szentlélek indítására bőjtöt tart, majd imádság és kézzel való közepéssel missziós útra bocsátja Saul és Barnabást.

„Ők tehát a Szentlélektől küldve lementek Szeleukiába, onnan pedig Ciprusba hajóztak. Eljutottak Szalamiszba, és hirdették Isten igéjét a zsidók zsinagógaiban. János is szolgálatukban volt... Bejárták Páfoszig az egész szigetet... Szergiusz Paulusz, egy bölcs férfi magához hívatta Barnabást és Saul, mert hallani kívánta Isten igéjét... Saul, akit Pálnak is neveznek...” (ApCsel 13,2-9)

Már 25 éve keresem fel azokat a helyeket, ahol Pál apostol járt. Régóta szerettem volna eljutni Ciprus szigetére is, ahol Pál és Barnabás első missziós útja kezdődött. 2000. szeptember első felében nyílt erre alkalom és testvéremmel együtt indultam el.

Cyprus, Küprosz, az Ószövetségben Kittim néven szerepel. Ciliciától délre 70 km, Szíriától nyugatra, 150 km-re. 9.251 négyzetkilométer, lakosainak száma 740.000. Alakját az ókorban kiterített marhabőrhöz hasonlították. Két hegylánc vonul át a szigeten. Egyik az északi parton, 8-900 méter magas, a másik délnyugaton. Ennek legmagasabb csúcsa, a Troodosz 2010 méter. A kettő között van a szalamiszi síkság.

Viharos története volt, és jelenleg is az. Lakossága az északi részen általában török, délen pedig görögök élnek. Ez konfliktusok forrása volt, s 1974 óta a sziget megosztott: az északi rész – a sziget 37 %-a – török megszállás alatt van. A két országrész között nincs semmiféle kapcsolat. Csak külföldi turistákat engednek át Nicosia egyetlen átkelő helyén reggel 8-tól délután 5 óráig. Szalamisz, Szent Pál apostol első állomása Cipruson, török megszállás alatt van, Famagusztától 9 km-re északra. Senki sem tudott komoly információt adni, s igyekeztek lebeszélni erről a próbálkozásról. Vasárnap jóval 8 óra előtt már az

átkelőnél voltunk, s 20 perces vizsgálat, vízum-kérelem után elindulhattunk a török területen, Szalamisz felé.

Elértük a Famagusztába induló buszt, majd onnan taxival jutottunk el Szalamiszba az ásátásokhoz. A régészeti terület gyönyörű helyen fekszik. A feltárások 1880-ban kezdődtek. Sajnos a török megszállás óta szünetelnek, és a feltárt terület is elhanyagolt állapotban van, alig látogatják.

Pál és Barnabás eljutottak Szalamiszba (ApCsel 13,5).

Pál és Barnabás Szeleukiából (Antióchia kikötőjéből) Szalamiszba érkeztek. Szalamisz ebben az időben már hosszú múltra tekintett vissza. A 11. században már létezett, amit a feltárt leletek is bizonyítanak. Ciprus városállamai között vezető szerepet töltött be. Pál idejében a rómaiak uralma alatt volt. Fontos kereskedelmi központ, a sziget első városa, bár a rómaiak idejében Páfossal szemben fokozatosan elvesztette vezető szerepét. Ehhez járultak a súlyos természeti csapások: Kr. u. 76-ban és 77-ben földrengés rázta meg, majd a 4. században több földrengés és árvíz pusztította, s végül teljesen romba döntötte. Konstantin császár uralkodása idején a bizánciak építették fel az új várost, amelyet Konstancának neveztek. A 7. században arabok fosztogatták, végül is lakói elhagyták a várost, és Famagusztába költöztek. Az egykori virágzó várost elfeledték, és hosszú évszázadokig, több mint ezer évig, feküdt a homok alatt. Az ásátások még ma sem fejeződtek be.

A feltárt emlékek a főút két oldalán találhatók. Északon van a tornacsarnok, a fürdő és a színház. Az úthoz közel található a római agóra és a Zeusz templom. Keletebbre van a kikötő. Ezek mind Pál idejéből való emlékek. A fényes bazilikák, amelyeknek maradványait megcsodálhatjuk, már a keresztény korban épültek: a Campanopetra, és Szalamiszi Szent Epifánusz bazilikája. Szinte az egész napot el lehetne tölteni a romok között, ha gyalog járja be valaki. A tornacsarnok és a Zeusz templom között 900 méter a távolság.

A főút nyugati részén található a nekropolisz a királysírokkal. A középkorban börtönnek is használták őket. A egyiket Szent Katalinnal hozzák kapcsolatba. Egy kifosztott szoborfülke található mellette, amely szomorú képet mutat: a szobor hiányzik, tetejéről a kereszt ledőltve.

Innen már egészen közel van a Barnabás kolostor és Barnabás sír kápolnája.

Szent Barnabás Ciprus védőszentje. Második apostoli útja előtt Pál elvált Barnabástól, és Szilas társaságában indult el. Barnabás viszont Márk társaságában Ciprusba hajózott (ApCsel 15,39). Barnabás a hagyomány szerint Szalamiszban született zsidó családban. Az Apostolok cselekedeteinek könyve ezt írja róla: *„József, a ciprusi származású levita, aki az apostoloktól a Barnabás melléknevet kapta – ennek jelentése: Vigasztalás fia...”* (4,36) Jeruzsálemben tanult, mint Pál apostol is. Ciprus szigetén halt vértanú halált. A hagyomány úgy tudja, hogy Szalamiszban a varázsló Barjézus izgatására megkövezték. Márk, Barnabás unokaöccse, elrejtette a holttestet, és éjszaka titokban eltemette egy római sírba, Szalamiszon kívül. Sírja sokáig ismeretlen volt, míg azután Barnabás megjelent álmában a ciprusi érseknek és elárulta a helyet, ahova őt Márk eltemette. Másnap az érsek nagy tömeg kíséretében elment a látomásban megjelölt helyre, és egy szentjánoskenyérfa alatt ásva megtalálta Barnabás földi maradványait Máté evangéliumának egy példányával, amelyet Márk keblére helyezett. A tekercset maga Barnabás másolta. Ekkor Zénó császár önállóságot adott a ciprusi egyháznak és függetlenítette Antióchiától, az eddigi anyaegyháztól. Barnabás tiszteletére sírja helyén kolostor épült 477-ben. Mai formáját 1756-ban kapta. A török megszállás után az utolsó szerzetesek is meghaltak, vagy idős koruk miatt elhagyták a kolostort, ezért könyvtár és múzeum lett belőle, a templomban pedig ikon-kiállítás található.

A kolostor mellett áll Szent Barnabás sírkápolnája. Sajnos a kápolna minden díszétől megfosztva fogadja a látogatót. A templomból lehet lemenni Barnabás sírjához, amelyben néhány szarkofág található. Éppen dél volt, amikor eljutottunk ide, és elmondtuk az Úrangyalát.

Szalamiszból Barnabás kolostorától Famaguszta birték vissza. Nicosia és Limassol után ez a harmadik legnagyobb város a szigeten. Görög neve: Gazimagusa, a görög ciprióták pedig Ammochostosnak hívják, ami annyit jelent: homokba temetett. Az óvárost magas falak határolják, amelyek a velencei védelmi rendszer emlékei. Délen terül el a modern új városrész. A török megszállásig, 1974-ig szállodák tömege épült a parton, ma pedig sorsára hagyott kísértetváros lett ez a rész. El van zárva a látogatók elől. Famaguszta látnivalói nincsenek kapcsolat-

ban Szent Pállal, csak megemlítjük őket. Szent György katedrális a fénykorában pompás görögkeleti katedrális volt. A Szent Miklós-katedrális a 14. század elején épült, a francia gótikus építészet remeke. Az ikertornyok elpusztultak, helyettük minaret épült a templomhoz. Gazdag belső berendezését akkor rombolták le, amikor mecsetté alakították át. Ma Lala Musztafa pasa mecset néven szerepel. Szent Péter és Szent Pál templom 1358-ban épült, és 1571-ben Szinan pasa tiszteletére mecsetté alakították. Sok viszontagságot látott: gabonát és burgonyát is tároltak benne, 1964-ben a törökök itt rendezték be a városházát, később pedig nyilvános könyvtár lett. A látnivalók közé tartozik a Citadella, másképpen Otelló torony, amelynek névadója azonos Shakespeare híres Otelló mórjával. A kerek torony melletti fő kapu fölött Szent Márk szárnyas kőoroszlánja látható.

Famagusztából újra busszal jutottunk el Nicosia török részébe. Itt még volt idő, hogy a város török szektorának néhány nevezetességét fölkeressük. A Velencei oszlopot a 15. században Szalamisz romjai közül hozták ide, eredetileg a Szarayonü mecsethez. Jelenlegi helyére 1915-ben került. A hatméteres oszlopon Szent Márk oroszlánja állt. Mivel ez elveszett, az angolok rézgömböt tettek rá. A 14. században épült Szent György templomot a törökök fürdővé alakították át. Az eredeti templomból ma már csak a bejárat maradt meg. Nicosia legjelentősebb középkori műemléke a Szelimiye mecset, amely 1954 előtt mint Szanta Szophia katedrális volt ismert. A francia gótikus építészet egyik legszebb darabjának számít. Építését 1209-ben kezdték el, de még 1326-ban, felszentelésekor sem végeztek vele teljesen. A 16. században mecsetté alakították át, a keresztény díszítéseket leszedték vagy letakarták. A velencei városfalakon a Kyrenia kaput találjuk a török szektorban.

Pál és Barnabás „bejárták Páfoszig az egész szigetet”

(ApCsel 13,6)

Szalamisztól képzeletben szeretném követni az apostol missziós útját. Bizonyára fölkeresték az akkori nagy városokat, amelyeknek egy része ma már csak romokban látható.

Ciprusi hagyomány szerint Pál és Barnabás Szalamiszból *Kiti-onba*, a mai Larnacába érkezett. A szigetre látogató turisták fele ma

Larnacába érkezik A török támadás előtt Larnaca hírének nem ismerték a szigeten kívül. Mivel 1974 után Kyrenia és Famagusza a törökök, a nicosiai repülőtér pedig az ENSZ ellenőrzése alá került, a görögöknek Larnacában a repülőtér rövid időn belül meg kellett építeni. Így a város népszerűbb lett Nicosiánál. Larnacának hosszú története van. A mai város már létezett a Kr.e. 13. században Kition néven. A legenda szerint Noé unokája, a legendás Khittim alapította. E fölé épült a mai modern város.

Híres polgára volt Kitionnak *Zénon*, a sztoikus filozófia megteremtője. Kitionban született Kr. e. 333-ban. Mellszobra ott áll a Nikodhimou Mylona és a Grigori Afxendiou út találkozásánál. A sztoikus filozófiának nagy hatása volt a kereszténységet megelőző századokra és Pál tanítására is.

Az ókori Kition a tengerparttól északnyugatra terült el. Az ásátásokon előkerült leleteket a Régészeti Múzeumban láthatjuk. Az ásátások egyik része a Kimonosz út északi végénél található, a Mükéné romkertben. A központi ásátás a Makhera utcából közelíthető meg. Kr.e. 13. századi maradványok, majd a későbbi mükénéi építmények emlékeztetnek az egykor hatalmas templomra, amelyet a föníciaiak Asztarte fényes szentélyévé alakítottak. Ezekből a maradványokból halvány képünk lehet a római Kition nagyságára, amelyben valószínűleg az apostol is megfordult.

Larnaca másik nevezetessége a *Szent Lázár templom*, amelyhez evangéliumi emlék kapcsolódik. A hagyomány úgy tudja, hogy feltámasztása után Lázárt a betániai zsidók rögtön kiutasították. Lázár Cipruson talált menedéket, és Kition első püspöke lett. Ott élt, és halála után ott temették el. Sírját csak később, 890-ben találták meg, és Lázár maradványait Konstantinápolyba vitték, innen pedig a franciák Marseille-be szállították. A templomot a 9. században VI. Leó császár építtette. Külön érdekessége, hogy különálló harangtornya csodával határos módon túlélte a török időköt, amikor a keresztény templomokat mind pusztulásra ítélték. A törökök szerint a magas tornyok a keresztény hitűek felemelkedését hirdették, ezért nem tűrték meg őket. A templom egyik nevezetessége az 1659-es ezüst ikonosztáz, amely Lázár halálát jeleníti meg. A szent üres szarkofágját pedig a déli apszis alatt őrzik.

Néhány érdekes emléket kerestünk még fel Larnaca közelében. A várostól 11 km-re fekszik a repülőtér mellett vezető úton Kiti falu. Templomát építészeti szerkezete és csodálatos mozaikjai miatt keresik fel. Allítólag a 11. században építették egy 5. századi bazilika romjaira. Neve: *Panayia Angeloktisztoz*. A legenda azt állítja, hogy a templomot az angyalok építették. Csodálatos szép mozaikok találhatók benne. Legértékesebb a központi szentélyben látható: Szűz Máriát ábrázolja angyalok kíséretében. Jobb kezében tartja a gyermek Jézust, mellette Gábiel és Mihály arkangyal. A szakemberek szerint a 6. században készült.

A Kiti felé vezető úton található egy híres mohamedán emlék, a *Hala Szultan Tekke* mecset. A legenda szerint itt van eltemetve Mohamed próféta nevelő anyja, aki az arabok ciprusi hadjárata idején leesett az öszvér hátáról és szörnyethalt. Ugyancsak itt temették el Husszein jordániai király nagyanyját is. Ezért ez a mecset Mekka, Medina és a jeruzsálemi El-Aksza szentélyei után következik, mint a muzulmánok fontos zarándokhelye.

Lamacától mintegy 40 km-re emelkedik 688 méter magas sziklatömbön a *Sztavrovouni kolostor*. A főútról meredek hajtűkanyarok vezetnek föl a tetőre, ahonnan káprázatos kilátás nyílik minden irányban a tájra.

A kolostort 327-ben építették, miután Nagy Konstantin édesanyja, Szent Heléna hajóját a Szentföldről visszatérőben a vihar Ciprusra sodorta. Ő hozta a szent kereszt egy darabját ide. A Sztavrovouni jelentése: a kereszt hegye. Az ezüstbe foglalt szent ereklyét azután beépítették egy ötszáz éves keresztbe, amely damaszttal bélelt vert ezüstbe van ágyazva. Ma a templom legféltettebb kincse. 1426-ban az arabok csaknem az egész templomot lerombolták, a maradványokat pedig 1570-ben felgyújtották. A 17. században ortodox szerzetesek vették ismét birtokba a szent helyet, és hozták rendbe a templomot. Ma 33 szerzetes imádkozik és dolgozik a kolostorban. Közülük 4 pap, a többi laikus testvér. Szeptember 13-án látogattam ide, szeretettel fogadtak. Elmondták, hogy készülnek a másnapi nagy ünnepre, a Szent Kereszt felmagasztalásának ünnepére. Vigília előzi meg, amely este 9 órakor kezdődik és tart egész éjszaka. Ha lett volna időm, ott maradhattam volna és bekapcsolódhattam volna imádságukba. Felejthetetlen élmény

marad ez a látogatás. Talán Pál apostol is elhaladt e magaslat alatt, ha a kolostor akkor még nem is emelkedett a hegycsúcson.

Nicosiától délnyugatra, 19 km-re található *Tamasszosz*, az egyik legősibb ciprusi város, amely a mai Politiko falu helyén épült. Már a 3. évezredben létezett, Homérosz is említi *Odüsszeájában*. Augusztus császár haszonbérbe adta a gazdag ciprusi rézbányákat Nagy Heródesznek, s mivel Tamasszosz volt a bányaipar egyik központja, ott nyilván nagy zsidó közösség is élt.

Tamasszoszról a hagyomány és a legenda a következőket tudja Pál apostollal kapcsolatban: Pál és Barnabás a helybéli *Herakleidosz* kíséretében jöttek Tamasszoszba. Szent Herakleidoszról azt mondja a hagyomány, hogy egy pogány pap fia volt, és Pál apostol a Pedhieosz folyóban keresztelte meg. Herakleidosz lett azután Tamasszosz első püspöke. A történetben szerepel egy másik ciprusi személy is – *Mnázon* –, akit az ApCsel 21,16 említ Pál jeruzsálemi tartózkodásával kapcsolatban. (Magukkal hozták Mnázont, egy Ciprusból való régi tanítványt.) Herakleidosz Mnázonnal együtt vezette a nagy zsidó közösséget, és egy kis templomot is épített. Különböző csodatettei is voltak (halottfeltámasztás, árvíz megfékezése). Ennek ellenére a zsidók Mnázon távollétében Herakleidoszt a tamasszoszi piactéren lefejezték. Halála után Mnázon lett a keresztény közösség vezetője. 400 körül a két szent sírja fölé egy háromhajós bazilikát építettek, amelyből még mozaik maradványok, oszlopok és oszlopfők láthatók a mai kolostorban. A kolostor is sok viszontagságot látott, az arabok a 9. században lerombolták. Később azonban újat építettek helyébe. A mai templom a 15-16. században készült. A templomban őrzik Szent Herakleidosz aranyozott ruhába takart fej-ereklyéjét.

A kolostortemplomtól délre a 14. században kis kereszt alakú kupolás templomot építettek a szentek feltételezett sírja fölé. Római korból való szarkofágok találhatók benne. A kolostor templomától keletre lépcső vezet egy sírkamrába, amelyet a szentek első temetkezési helyének tartottak.

Az eddigi központi helyek Nicosia és Larnaca voltak, ahonnan ezeket a helyeket látogattuk meg. A következő város Limassol volt, ahol a ferences atyák vendégszeretetét élvezhettük. Innen lehetett eljutni a sziget nyugati részére.

Limassol fiatal városnak számít. Amikor 1191-ben Oroszlánszívű Richárd partra szállt, a település csak egy poros kis falu volt. Ma pedig a 115 ezer lakosú Limassol a sziget második legnagyobb városa, turista- és ipari központ. Limassolban a középkori kastély képviseli a múltat, amely még csak 600 éves. A várostól keleti és nyugati irányban egyaránt történelmi helyek találhatók.

Limassoltól keletre 10 km-re fekszik *Amathosz*, amely az egyik legrégebb városa Ciprusnak. A város akropoliszán végeztek ásatásokat, és előkerült Aphrodité szentélye. Később ennek a helyén a régi szentély anyagából épült fel a keresztény bazilika. Az apostol elhaladva ezen a vidéken még a pogány szentélyt láthatta. A keresztény bazilika is osztozott a többi keresztény szentély sorsában, mert az arabok lerombolták. A régészek tárták föl az utóbbi évtizedekben a hatalmas bazilika maradványait.

Limassoltól 19 km-re nyugatra található *Kourion*, amely Szalamisz után Ciprus legnagyobb régészeti területe. Kőkorszaki múltra tekint vissza. Legjelentősebb szerepe Kr.e. 498-ban a perzsák elleni felkelésben volt. Az itt feltárt leletek alapján megállapítható, hogy a későbbi korban és a római fennhatóság idején is megőrizte jelentőségét. Megcsodálhatjuk Achilles és a Gladiátorok házát, amelyekben mozaikok láthatók. Ezeket Pál és Barnabás apostol is láthatta. Az 5. században épült keresztény bazilika romjai tekintélyes méreteiben is emlékeztetnek nagyszerűségére. A partvidékre néző hegyoldal kiváló adottságokkal rendelkezett a görög-római színház kialakításához, amely 3.500 nézőt tudott befogadni. Maradványait 1948-50-ben ásták ki. A színházról északra láthatjuk Eusztoliosz házát, amely híres az 5. század első feléből származó mozaikjairól. A négyszögletes belső udvart három oldalról oszlopsor veszi körül. Eredetileg magánpalota volt, később nyilvános pihenőhellyé alakították át. Innen lépcsők vezetnek feljebb északra a fürdőkhöz. Az előcsarnokban szintén páratlanul szép mozaikokat láthatunk.

Innen Pafosz felé 3 km után találjuk Apolló *Hülatész* szentélyét. Az ókorban ez volt Ciprus egyik legfontosabb vallási központja, ahol Apollót az erdők isteneként tisztelték. Őt imádták Kourion városának védnökeként is. Ezen a helyen Apolló kultusza már a Kr.e. 8. században kialakult és egészen a Kr.u. 4. századig tartott. Többszöri földren-

gés döntötte romba a szentélyt. Nem tudjuk, hogy fölkereste-e Pál ezt a helyet, vagy inkább kikerülte. Mindenképpen mellette haladhatott el, amikor Páfosz felé ment.

Pál és Barnabás Páfoszban

Ha tovább haladunk Páfosz felé, előtte 25 km-re találjuk *Petra tou Romiou-t* (Aphrodité szikláját). A legenda szerint itt született Afrodité a tenger habjaiból. A turisták közül nagyon sokan megállnak ezen a helyen, hogy a tájban gyönyörködjenek. Nagyszerű kilátás nyílik innen a tengerre.

Még Páfosz előtt 19 km-el találjuk *Palea Páfosz-t*, az ősi várost, amely 1200 évvel korábban létezett, mint a mai Páfosz. Szalamisz mellett Páfosz az a központ, amely fontos szerepet játszott Ciprus ősi történetében és hiedelemvilágában. A már említett *Petra tou Romiou* mellett született (emelkedett ki a tenger habjaiból) Aphrodité, így a *Palea Páfoszban* emelt templom az antik világ legjelentősebb Afrodité-szentélye lett. Érdekes, hogy az istennőt itt nem emberi alakban láthatjuk, hanem egy kúpos kő jeleníti meg, amelyet az ünnepek alkalmával olajjal kentek be. Páfosz a Kr.e. 7-4. században élte virágkorát, de 321 körül, Nea Páfosz megalapítása után az ősi városnak komoly riválisa lett. A szentélytől nyugatra található a római oszlopcsarnok, Léda háza, valamint a keresztény templom.

Pál és Barnabás Új Páfoszba érkeztek, és itt hirdették Isten igéjét. Az ókori világban a kikötő körül épült települést Nea Páfosz-nak nevezték el. Így különböztették meg a 19 km-rel keletebbre fekvő régebbi Páfosztól. Az Apostolok cselekedetei elbeszéli Pál találkozását a varázsló Barjézzussal és Szergiusz Paulusz prokonzullal.

A varázslót, mivel el akarta téríteni a prokonzult a hittől, Pál vak-sággal büntette. Barjézus azonos lehet az Atomosz (=Hetoimosz?) nevű ciprusi varázslóval, akit Félix római helytartó Druzillához küldött, hogy nyerje meg számára. A legenda tud arról, hogy továbbra is ellenállt az apostolnak. A Pál-oszlophoz fűződő elbeszélés őt nevezi meg, aki felbujtotta a zsidókat, akik azután megbotozták az apostolt. A helytartó viszont Pál igehirdetése és cselekedetei láttán hitt, és csodálkozott az Úr tanításán (13,6-12).

Induljunk el és keressük fel azokat a helyeket, amelyeket még Pál és Barnabás is láthatott, vagy velük hoztak kapcsolatba.

A Szent Pál utca mellett található a 4. századból származó ősi bazilika, a Chryszopolitissza romjai. Ez volt Ciprus legnagyobb korakeresztény bazilikája. Ezekre a romokra épült a 13. században az Ayia Kyriaki temploma, amelyet szintén Chryszopolitisszának neveznek. Néhány padlómozaikja fennmaradt.

A Chryszopolitissza templom mellett áll a megrepedezett *Szent Pál-oszlop*. A hagyomány szerint Barjézus izgatására ehhez az oszlophoz kötözték Pált és mérték rá egy híján 40 botütést. Megható megérteni az oszlopot, és el kell olvasni a Korintusiakhoz írt második levelet, ahol Pál többek között elmondja: „*A zsidóktól öt ízben kaptam egy híján negyven ütést*” (2 Kor 11,24). Nagyon is valószínű, hogy egyik alkalommal itt szenvedte el ezt a megalázó büntetést.

Ugyanezen az utcán tovább haladva találjuk az *Ayia Szolomoné* katakombát. Ez zsinagóga volt, a Makkabeusok anyjának és vértanúhalált halt hét fiának az emlékére szentelték. Mivel Pál mindig a zsinagógában kezdte igehirdetését, ebben a zsinagógában is prédikálhatott. Az ásatások felszínre hozták a római kori várost, amelyben Pál apostol járt. A világító torony közelében található a 47 méter átmérőjű félkör alakú színház. Előtte van az agóra, a piactér. Itt többször tartózkodhatott az apostol. Thészeusz, Dionüszosz és Aion házáat kell felkeresni, főképpen csodálatos mozaikpadlói miatt. Ezek a kelet-mediterrán vidék legszebb mozaikjai közé tartoznak. Thészeusz háza akkora, hogy valószínűleg ez volt a római helytartó háza.

A páfoszi kikötőből indult azután Pál, Barnabás és Márk Kiszásiába, Pergébe. A két apostol fáradozása Ciprus szigetén meghozta a maga gyümölcsét. A 4. századtól kezdve épülnek a keresztény templomok, és Ciprus teljesen hátat fordít a pogányságnak. A pogány templomok kereszténnyé alakulnak át. A mai napig mintegy 100 bazilikát azonosítottak. A legnagyobbak a szalamiszi Campanopetra, Peyiaban az Ayiosz Yeoryiosz, Amathoszbán az akropolisz bazilikája, Kourionban a kikötői bazilika.

Pál és Barnabás működése során eresztett itt gyökeret a kereszténység, és a sziget szerepet játszott az evangélium további elterjedésében is.

É l ő I g e
BIBLIAISKOLA
Szent Jeromos Bibliatársulat

A János-evangélium felépítése

A.) Alapgondolat

János evangéliumának keletkezési idejét Kr. 90-100-re tehetjük. A benne feldolgozott hagyományok természetesen korábbiak. A jelenlegi szöveg hosszú fejlődésről és a megfogalmazás különböző szakaszairól tanúskodik. A jánosi közösség szemében a hitelesség legfőbb tanúja „a tanítvány, akit Jézus szeretett”. Ez a tanítvány valószínűleg Jézus egyik jeruzsálemi tanítványa (vö. 18,15; feltűnő, hogy először a 13,23-ban történik róla említés, a galileai hagyományban sosem szerepel).

János evangéliumának jelentősége a mai ember számára

Mint „lelki evangélium”, János evangéliuma a századok folyamán mindig különösen vonzotta az embereket, s ez a vonzódás ma sem szűnik. Ennek oka többek között az evangélium Krisztus-képének mélysége, az írás nyelvezete és képei, amelyek egzisztenciális emberi tapasztalatokat érintenek, és nem utolsó sorban az evangélium elmélkedő stílusa. De vannak olyanok is, akiknek nehézségei vannak ezzel az evangéliummal. Szóljunk most mindkét lehetőségről.

A jelennel való pozitív kapcsolat:

Különösen jelentős és ösztönző lehet ma a János-evangélium, mert – kifejezetten és tudatosan beszél azokról, „akik nem láttak és mégis hisznek”;

- merészen arra törekszik, hogy Jézus üzenetét egy új helyzetben új, alkalmazott, a hallgatók helyzetéhez mért módon hirdesse;
- az eszkatológiát a jelenbe helyezi, és arra hív, hogy félelem nélkül éljünk, hittel elfogadva, hogy Jézus a Szentlélek által jelenvaló.

Nehézségek a mai ember számára:

Ma sokak számára nehézséget jelentenek az evangélium következő sajátosságai:

- az evangélium sajátos Krisztus-képe: a jánosi Jézus szinte természetfölötti magasságokban jár-ke, mint egy álruhás Istenfia. Teljesen hiányzik Jézus figyelmes szeretete a szegények, szenvedők, elnyomottak iránt, ami a szinoptikusok Jézusának meghatározó vonása. Az evangélium középpontjában végig egy téma áll: Jézus maga (mint az Atya küldötte); a csodák (jelek) nem az embert szolgálják, hanem Jézus megdicsőülésének eszközei.

- az evangélium sajátos egyházképe: a jánosi közösség valójában egy elit-csoport benyomását kelti, amely mindig csak önmagával foglalkozik. Más nem is létezik a számukra, legfeljebb az ellenfelek.

- az evangélium sajátos (dualista) világképe: az embereket két szembenálló, egymással kiengesztelhetetlen ellentétben álló csoportra osztja, mindenki barát vagy ellenség, az ellenség egyenlő az ördöggel (s leginkább az ellenfelek általánosítása: „a zsidók” elfogadhatatlan sokak számára).

Nem tagadhatjuk, hogy a merész ívű, nagy mélységű János-evangéliumnak megvannak a maga problémái is. Ezek annak a konkrét történeti helyzetnek a rovására írandók, amelyben keletkezett, és ezeket az evangélium olvasásakor figyelembe kell venni.

Emellett azt sem szabad elfelejtenünk, hogy János hangja csak egy a sok más tanú hangjától is hangos kórusban. A jánosi álláspont minden embert arra hív, hogy jöjjön az élet egyetlen, igaz forrásához, igyék abból, s így „élete legyen és bőségben legyen” (10,10; vö. 20,31).

B.) Szentírási szöveg: János evangéliuma (1-21 fejezet)

C.) Bevezetés

1. Táblázat

Ige az Atyá- nál				Jézus az Atyá- nál	
	<i>fejezet:</i>	1-12	13-17	18-19	20
Elő- szó:	Jézus működése a világban „Még nem jött el az én órá...” (Jn 2,4)	a szenvedés megjövendölése „Elérkezett az óra”	Szenvedés	„Hús- vét”:	„Hús- vét”:
„di- cső- ség”	„Kinyilatkoztatja magát a világnak” szóban és hét jelben	„Kinyilatkoztatja magát övéinek” a búcsúbeszédben	„Kinyilatkoz- tatja magát a kereszten” „megdicsőülés”	meg- di- cső- ülés	(ki- egé- sítő feje- zet)
<i>sárga</i>	<i>kék</i>	<i>rózsaszín</i>	<i>sötétvörös</i>	<i>narancs</i>	

A fenti táblázatot nagy méretben elkészíthetjük színes papírlapokból. A színeknek a következő jelentése van:

- *sárga*: a „dicsőség” (az előszóban olvassuk: „láttuk dicsőségét”, Jn 1,14);
- *kék*: a „világ”;
- *rózsaszín*: a szenvedés jelentése a búcsúbeszédben, és Jézus imája az Atyához (a Fiú számadása);
- *sötétvörös*: a szenvedés;
- *narancs*: a megdicsőülés a kereszten és a feltámadás (sárga + vörös)

2. János evangéliumának felépítése (a táblázat alapján)

1. A dicsőség kinyilatkoztatása

János evangéliuma előszóval kezdődik, amely – és ezzel egyedül áll az evangéliumok között – az Istennel egyenlő Ige világ előtti létezését,

préegzisztenciáját hirdeti. (Ez a himnusz valószínűleg egy már létező Krisztus-himnusz felhasználásával készült.) Az Atyánál birtokolt dicsőségből lép be világunkba az Ige a megtestesülés által, hogy hírt adjon az Atyáról. S amikor kinyilatkoztatja az Atyát, ezzel együtt kinyilatkoztatja saját dicsőségét is (ez lényegében nem más, mint kinyilatkoztatása és felismerése annak, hogy a Fiú egységben van az Atyával, vö. 17,1-8). Ezért a jánosi közösség hálatelt szívvel vallhatja: „Láttuk dicsőségét, mint az Atya egyszülött Fiának dicsőségét, telve hatalommal és igazsággal” (1,14). János evangéliuma valójában elbeszélő és tanúskodó kifejtése ennek a vallomásnak, a közösség így fejezi ki boldog tapasztalatát.

Meggyőződésük szerint Jézusnak, az Atya Fiának és Küldöttének dicsősége nem maradhatott rejtve. Jézus működése során újra és újra felcsillan ez a dicsőség (vö. különösen 2,11; 11,4). Ha a Márk-evangéliumot „a titkos epifániák könyvé”-nek nevezhetjük, akkor János evangéliumára méltán illik „a nyilvánvalóvá lett (‘epifán’) titkok könyve” megjelölés.

2. Kinyilatkoztatás a világnak (Jn 2-12)

Jézus működése során a dicsőség kinyilatkoztatása mindenekelőtt Jézus „jelei” (csodái) által történik, valamint Jézus beszédei által. A kinyilatkoztatás – sokszor kemény vitákkal kísérve – „a világ színe előtt”, a (többnyire ellenséges) világ előtt történik. Erről szólnak a következő részek: (1); 2-12. Ez az evangéliumi rész bemutatja, hogy Jézus érkezése (szét)választáshoz vezet (vö. 9,39; 12,37-50), valamint azt, hogy hogyan és miért utasították vissza sokan a hitet – és magát Jézust. (Ennek a résznek a következő címet adhatnánk az Előszóból: „A tulajdonába jött, de övéi nem fogadták be”.)

a.) Kinyilatkoztatás jelek által

A számos áthagyományozott csoda közül János csak hét csodát vesz át (valószínűleg a jános-előtti csodagyűjtemény-forrásból); ezek közül egyébként négy nem szerepel a szinoptikusoknál (bor-csoda: 2,1-11; a béma meggyógyítása: 5,1-9; a vak meggyógyítása: 9,1-7; Lázár feltámasztása: 11,1-3.17-44). Az evangélista „jelek”-nek nevezi ezeket, mert a csodák a szerzőjükre, Jézusra mutatnak, és nyilvánvalóvá teszik

az ő dicsőségét (2,11). A csodák önmagukban még nem egyértelműek és nem elegendők a hit létrehozásához (12,37). De kiindulópontjai lehetnek a hithez vezető útnak, és ösztönözhetik az embert arra, hogy meg akarja ismerni Jézus tulajdonképpeni kilétét (l. pl. Nikodémus, 2,23-3,2; 6,23-27; 20,30k). Jézushoz csak az juthat el, aki felismeri a csodák jel-jellegét. János Jézusa azonban elzárkózik az elől, hogy a „jeleket és a csodákat” a hit megszületéséhez feltétlen követelménynek tekintsük (vö. 4,48; 6-30-35). A hit, amely egyedül csodára épül, még nem igazi hit. Az igazi hit olyan hit, amely Jézus ill. a közösség szavára és tanúságára épül. (vö. 3,11; 4,50; 5,24; kül. 20,29).

b.) Kinyilatkoztatás a beszédek által

János evangéliumának terjedelmesebb részét képezi a beszédanyag (Jézus önkinyilatkoztatásai, párbeszéd, viták). E beszédek gyakran a valamilyen „jel” után következnek, amely a beszéd által krisztológiai értelmezést kap. A beszédek és viták központi témája Jézus személye, az ő öntudata, s az, hogy ő mit jelent a világnak. Gyakran szó esik arról, hogy Jézust az Atya küldte, s ez nem más, mint Jézus öntudatának igazolása: ő az Isten titkainak kinyilatkoztatója, az üdvösség egyetlen közvetítője (ez a jánosi „küldött-krisztológia”).

A Jánosnál található beszédek jellemző vonása, hogy gyakran használnak ellentétes (dualisztikus) fogalompárokat, valamint kettős értelmű kifejezéseket, amelyek félreértésekre adhatnak alkalmat. Ezek eszközök, hogy érzékeltessék a kinyilatkoztatás másságát és idegenségét ebben a világban. A kinyilatkoztatást tehát csak a hit fogadhatja el és értheti meg. További kifejezőeszközök még: a képi szimbólumok és az „én vagyok”-kijelentések. Ezek – egészen találó, rövid megfogalmazásban – ugyancsak Jézus öntudatát fejezik ki, s azt, hogy mit jelent ő a világnak.

3. Jézus kinyilatkoztatja magát övéinek (A megdicsőülés órája) (Jn 13-17)

Bár működése során jelei és beszédei által Jézus kinyilatkoztatta már magát a világnak és ezáltal meg is dicsőült, dicsőségének teljes megnyilvánulása azonban csak halálában következik be. Az egész evangélium dinamizmusa a megdicsőülésnek erre az órájára irányul.

Eppen ezért Jézus tevékenységének első része (1-12. fej.) a „még nem jött el az én órám” jegyében telik. János erre többször is utal (vö. 7,6.8.30; 8,20). Az óra csak a nyilvános működés végén érkezik el (12,23-33). Ez az »óra« az, amikor Jézus elmegy ebből a világból az Atyához, s az »óra« magában foglalja szenvedését, halálát és megdicsőülését (13,1; 17,1). A világ számára viszont az »óra« „e világ fejedelmének” ítéletét jelenti (vö. 12,27-31).

Ettől kezdve Jézus többé nem a világhoz szól, hanem csak kiválasztott övéinek nyilatkoztatja ki magát. Ezt teszi először is a lábmosás jelképes gesztusában (13,1-20), majd a két búcsúbeszédben (történeti mércével ezek persze az evangélista által alkotott húsvét utáni értelmezések), amelyeket János a szenvedéstörténet elé helyez (13,31-14,31; 15-16). Ezekben a Jézusra váró halált és a tanítványok közösségének eljövendő sorsát értelmezi. Ezután az Atyához szóló „hálaimá”-ban, amely egyben számadás is, Jézus még egyszer összefoglalja, hogy miért is jött a földre (17. fej.).

Távollétének idejére „más segítőt” ígér tanítványainak, „az igazság Lelkét”. Ő fogja továbbvinni Jézus kinyilatkoztató művét, és a tanítványokat/híveket megerősíteni a világgal való küzdelmükben. A Lélek egyben Jézus helyettesítője is, Jézus távollétét ő új, hatékony jelenlétté változtatja. Jézus halálának gyümölcse ő, így az ő jövetelének feltétele Jézus megdicsőülése (vö. 7,39; 16,7; 19,30).

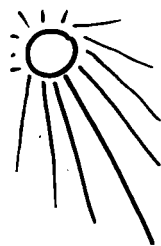
Mivel a feltámadt és megdicsőült Jézus a Lélek által már eljött, és azóta a Lélek által jelen van a közösségben (vö. 14,18-20), János evangéliumában nincs szó Jézus végidei eljöveteléről. „Az a nap” akkor van, amikor az emberek hinni kezdenek, és felismerik, amit Jézus a 14,20-ban megígért: „Én az Atyában vagyok, ti énbennem, én pedig tibennetek.” Következésképpen az ítélet sem egy távoli időpontban következik be, hanem már a jelenben, ti. a Jézus ellen vagy mellett való döntésben (ezt nevezzük „jelen-eszkatológiá”-nak, vö. 3,19-21; 5,24k; 9,39-41; 12,31,44-50).

4. A végső és teljes megdicsőülés a szenvedésben (Jn 18-19)

A szenvedéstörténetben – amelynek (a szinoptikusokkal ellentétben) a Pilátus előtti nyilvános tárgyalás állja a középpontjában –, Jézusnak a világgal való vitája eléri nyilvános csúcspontját. Jézusnak ekkor mód-

jában áll, hogy a legnagyobb nyilvánosság előtt még egyszer feltárja öntudatát és jövételének célját (vö. 18,37). Az egész per folyamán Jézus uralja a helyzetet, így nyugodtan nevezhetjük ezt tárgyalást a „felcserélt szerepek” perének (J. Blank).

Jézus keresztfeszítését János „felmagasztalás”-nak tekinti (vö. 3,14; 8,28; 12,32), trónraemelésnek, ahol a kereszti nem más, mint a dicsőség trónja. A halál által tér vissza Jézus a dicsőségbe az Atyához, ahonnan a világba jött. A halálban Jézus véglegesen megdicsőül, műve befejezést nyer, s elkezdődik a Lélek korszaka (vö. 7,39; 17,1-8; 19,30). Jánosnál tehát teológiailag egybeesik nagypéntek, húsvét és pünkösöd.

5. A Húsvét-történet (Jn 20)

A befejező Húsvét-történetekkel mondják el azt, hogy mi történt Jézus halálában. A feltámadott és megdicsőült Keresztfeszített megadja tanítványainak a lelket, hogy azok ennek a Léleknek az erejében folytassák az ő küldetését (20,19-22). A Léleknek és az egyháznak most kezdődő korszakában Jézus ígéreteit elnyerik mindazok, „akik nem láttak és mégis hisznek” (20,29). Ez a jánosi közösség korszaka – és a miénk is.

A végszóban az evangélista megmondja, hogy miért írta ezt az evangéliumot: „...hogy higgyétek, hogy Jézus a Messiás, az Isten Fia, és ezáltal életetek legyen az ő nevében” (20,31). „Aki hisz, annak örök élete van” (6,47). Ez János üzenete és ígérete.

A Jn 21 a redaktor vagy kiadó későbbi kiegészítése (vö. 21,24k). Látszik, hogy galileai Jézus-jelenést is be akartak iktatni, amit János elhagyott, mivel ő Jeruzsálembé összpontosította az eseményeket (ez tette már Lk is). A kiegészítés emellett tisztázni akarja a jánosi saját hagyomány (amit a „szeretett tanítvány” képvisel) és a többi (szinoptikus) hagyomány (amelyet Péter képvisel) viszonyát.

D.) Óravázlat

Feladat	Módszer	Eszközök, időtartam
1. Ének: A béke napja közel	ének kottából	Énekelj az Úrnak c. dalgyűjtemény, 11. o.
2. Eddigi találkozásaink felidézése a János-evangéliummal: - A János evangélium melyik verse jut eszünkbe a képekről? Az óravezető felírja őket a táblára	diaképek vagy képek nézése	diavetítő - diaképek, vagy képek, tábla, kréta
3. Bevezetés a tipikus jánosi gondolatszerkezethez: asszociatív spirál formájú körök egy központi gondolat körül	írásbeli meditáció: minden asztalra egy papírlapot helyezünk, melynek közepébe egy központi jánosi fogalom van írva (élet, öröm, béke, igazság, hinni, szeretni, megmaradni...) A résztvevők spirál alakban köré írják a szavakat, szófordulatokat amelyekkel asszociatív módon összekapcsolódnak bennük	előre megírt lapok, ceruza
4. János evangéliumának felépítése a Bevezetés 1. 2. alapján	az óravezető előadása	Szentírás, táblázat színes papírlapokból, jegyzetfüzet, ceruza
5. A János-evangélium mai vonatkozása az Alapgondolat alapján	az óravezető előadása, csoportos beszélgetés	
6. Befejező ima, ének	kötetlen ima, ének	kotta, gyertya

Karácsonyi játék

Lk 2,8: „Azon a vidéken pásztorok tanyáztak, és őrizték nyájukat az éjszakában”

1. A csoport elhelyezkedik a sötét terem egyik sarkában, pokrócra ülve, kisszékre vagy állva (kényelmetlen helyzetben). Behunyt szemmel próbálja átélni a vezető szavait:

- Sötét van: félek a sötétben, mindenféle veszedelem leselkedik rám.
- Szegény vagyok: sohasem ehetek eleget, fádom, nincs semmim, a pusztta földön kell aludnom, nem véd ház, nincs puha fekhelyem.
- A munkának soha nincs vége, olyan fáradt vagyok, sohasem alhatok eleget.
- Az őseim is így éltek, nincs semmim, csak a remény.

2. Ének: Ó jöjj, ó jöjj, Üdvöztő!

3. Lk 2,4-7: „Fölment tehát József is Galileából, Názáret városából Júdeába, Dávid városába, amelyet Betlehemnek hívtak, mert Dávid házából és nemzetségéből való volt, hogy összejárják Máriával, eljegyzett feleségével, aki áldott állapotban volt. Amikor ott voltak, eljött az ideje, hogy szüljön, és megszülte elsőszülött fiát. Pólyába takarta és jászolba fektette, mert nem kaptak helyet a szálláson.”

A vezető a sötétben (elemlámpával) elhelyezi a terem másik végében a szalmát, rá a pólyába csavart babát, ezekkel a szavakkal:

„Mert úgy szerette Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy mindaz, aki őbenne hisz, el ne vesszen, hanem örök élete legyen” (Jn 3,16).

- 4. „Kelj föl, tündökölj,
mert eljött világosságod,
és az Úr dicsősége fölragyogott fölötted!
mert íme, sötétség borítja a földet,
és homály a népeket,
de fölötted fölragyog az Úr,
és dicsősége megjelenik fölötted” (Iz 60,1-2).*

A vezető elhelyezi a kis Jézus fölött a csillagot.

5. „A nép, amely sötétségben jár,
nagy világosságot lát;
akik a halál országának árnyékában laknak,
azokra világosság ragyog” (Iz 9,1).

A vezető meggyújt egy nagy gyertyát, és a jászol elé helyezi ezekkel a szavakkal :

„Én vagyok a világ világossága” (Jn 8,12).

6. „Vessző kél majd Jessze törzsökéből,
és hajtás sarjad gyökereiből,
rajta nyugszik az Úr lelke:
a bölcsesség és az értelem lelke,
a tanács és az erősség lelke,
a tudásnak és az Úr félelmének lelke” (Iz 11,1-2).
„Örvendjen a puszta és a kiaszott vidék,
ujjongjon a sivatag és viruljon, mint a lilium!
virulva viruljon és ujjongjon, ujjongva vigadjon” (Iz 35,1-2a).

A vezető odahelyezi a virágot a jászolhoz.

Ének: Mostan kinyílt egy szép rózsavirág,
Akit régen várt az egész világ,
Betlehembe kibimbózott zöld ág,
II: Király mennyből, méltóság. :II

(Magyar Népzene Tára, Jelen napok, 387.o.)

7. Triangulum vagy csengőszó és világosság gyullad:

Lk 2,10-12: „Egyszer csak ott termett mellettük az Úr angyala, és az Úr fényessége körülragyogta őket. Nagy félelem vett erőt rajtuk. Az angyal ezt mondta nekik: „Ne féljete! Íme, nagy örömet hirdetek nektek, melyben része lesz az egész népnek. Ma született nektek az Üdvözítő, az Úr Krisztus, Dávid városában. Ez lesz a jel számotokra: Találni fogtok egy kisdedet pólýába takarva, és jászolba fektetve.”

Ének: Dicsőség, dicsőség a magasságban Istennek!

8. Újra sötétség, csak a jászolnál ég a nagy gyertya. A pásztorok elindulnak a jászolhoz.

9. Érkezés.

Ének: Istengyermek, kit irgalmad közénk lehozott

Egyenként meggyújtják a mécsesüket a nagy gyertyáról, és körberakják. Miközben gyújtják, kérhetnek valamit a kis Jézustól.

Ének: Jubilate Deo, omnis terra (taizei ének).

Tempo giusto ♩ 84

Mos-tan ki - nyílt egy szép ró - zsa - vi - rág,
a - mit ré - gén várt az e - gész vi - lág.
Bét - le - hém - be ki - bím - bó - zott zöld ág,
ki - rály mennyből méltó - ság.

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat budapesti Központjában hitoktatók és érdeklődők részvételével „Élő Ige” címmel **bibliaiskola** működik. Az órákat októbertől májusig minden hónap első (januárban a második) hétfőjén du. 5-7-ig tartjuk. A kidolgozott anyagot folyamatosan közreadjuk a Jeromos füzetek állandó mellékleteként. Jelen füzetünk a harminckettedik óra anyagát tartalmazza.

Budapest, 2000. december.

Szeretettel:

Vágvölgyi Éva óravezető

Gelley Anna munkatárs, Tarjányi Béla szakmai vezető

INNEN-ONNAN

Az 1960-as években elkezdett munka eredményeként Nepálban elkészült és megjelent az első teljes katolikus bibliafordítás, bevezető és magyarázó szövegekkel és térképekkel. – Kongóban új bibliakiadás jelent meg a több mint 2 millió ember által beszélt kikongo nyelven. (Bull. Dei Verbum 4/1999)

Jemenben 1951-ben felfedezték és egy év múlva részlegesen fel is tárták egy kb. 3000 éves nagyméretű pogány templom romjait (a feltevések szerint Hold-isten temploma). A szentélyt használhatták Sába királynője (1 Kir 10) idejében, ezért azt a királynő arab nevééről „Bilqius szent helyének” nevezik. A politikai helyzet miatt 1952-ben félbeszakadt ásatásokat most folytatják. Máris számos edény, ékszer és felirat került elő a homok alól. (Forrás: Élet és Tudomány 39/2000.)

Örömmel vettük kézbe a Gyulafehérvári Római Katolikus Hittudományi Főiskola teológiai folyóirata, a *Studia Theologica Transylvanien-sia* első számát. Jakubinyi György érsek köszöntő sorait számos tartalmas tanulmány követi, köztük Nagy József „A Szentírás az igehirdetésben” c. előadásának szövege. Ebben különös figyelmet érdemel

az igehirdető feladatának eltérő meghatározása az evangélizációban és a homiliában, valamint az ige befogadását lényegesen befolyásoló gyakorlati körülmények kiemelése. Ebből a részből két idézet:

„Az evangélium akkor kezd visszahangozni és érthetővé válni, amikor a keresztények életét átalakítva konkrét választ fog jelenteni azokra az életbevágó kérdésekre, melyeket korunk emberei maguknak feltesznek. Ezt a választ egy képben találják meg, az átalakult és megújult élet, az átalakult és megújult társadalom képében” (Klaus Hemmerle). „Az életünk maga fog beszélni addig, amíg szavainkat is megértik majd testvéreink. Ha mindannyian egy-egy megtestesült szavává leszünk Istennek, szavak a Szóban, egymással kölcsönösségi kapcsolatban, mégpedig olyan formában, hogy az „Ige” is közöttünk legyen – az ige kapcsolja mondatá egybe és ad üzenetet az egymás mellé helyezett szavaknak –, akkor általa majd rátalálunk arra a beszédmódra Istenről, amelyre ma a ránk bízottaknak annyira szükségük van, és amellyel szemben fogékonyaknak is mutatkoznak”(G.M.Zanghi).

Kerekes Károly O.Cist.

Mit jelent nekem a Biblia?

A Szent Jeromos Bibliatársulat Vezetősége azzal a megtisztelő kéréssel fordult hozzám, hogy most nem a szentírástudomány szigorú tárgyi követelményeinek útját követve (bár azt semmiképpen sem megkerülve), a hívő bibliaolvasó ember alanyi elkötelezettségével tegyek tanúságot arról, hogy mit jelent „nekem” a Biblia. Erről akarok tehát szólni. Magyarán: afféle élménybeszámolóra tessék felkészülni arról, miként indít el az Úristen egy magamfajta falusit arra, hogy a Bibliát szívébe fogadni tudó, sőt valamelyest megérteni is képes szerzetesként készüljön a rejtetten már a Bibliában is megjelenő Jézus Krisztussal történő „valóságos” nagy találkozásra. Ott, akkor . . .

Első emlékem a Bibliáról (bizony már 80 éve): Vastag könyv egy Bükk-aljai kis parasztház mestergerendáján. Onnan veszi le édesapánk a hétnek egy napján, illetve estéjén, majd a földműves munka dandárjának lezajlása után a késő téli estéken gyakrabban is, olvasni. — Vacsora maradékok eltakarítása után csendben újra asztal köré ültünk. Villany még nem volt, petróleumlámpa világított. Édesapánk keresztet vetett (mi is), majd megkérdezte: Miről olvastunk legutóbb? Ő jól ismerte a Szentírást. Fiatalon özvegyen maradt édesanyjától valami csodálatosan gazdag bibliás műveltséget tanult. Gazdagabbat, mint az iskolától. Ezt magam is tanúsíthatom: nem azért, mintha az iskolai rossz lett volna, hanem mert az otthoni felejtetlenebb! A családi közös bibliaolvasás rendszeressége csak nagyanyánk haláláig (iskoláskorom megkezdéséig) volt „zökkenőmentes”. A téli esték még bibliások voltak jó ideig, azonban édesapánk fokozatosan sűrűsödő „közéleti megbízatásai miatt” egyre gyakrabban adta át a bibliás esték vezetését a már „nagydiák” bátyámnak és nővéremnek. Én városi diák lettem, így bibliás fejlődésem a szerzetbe kerülésemig magánszorgalommal lett. Zircen a zsoltároskönyvről ismert Horváth Konstantin és a nagy reményekre jogosító, de fiatalon meghalt Varga Ottó bibliásságából tanulhattam sokat. Míg a családi bibliás estéken a bibliai személyek álltak érdeklődésem (sőt mindnyájunk érdeklődése) középpontjában, Zircen már a

tanítások, az igazságok, és természetesen a középpontban Jézus Krisztus, a zirci monostori liturgia egyre vonzóbb öltözetében . . .

Mindez nemhogy elhomályosította volna, hanem inkább elmélyítette bennem a családi bibliaolvasásokban belém gyökerezett bibliásságot. Úgyannyira, hogy élő volt gyermeki hitem (családunk hite), hogy az a ház, ahol a Bibliát tisztelik és olvassák, békességben élhet, mert oda nem mer bemenni az ördög. Mélyültebben éltem át édesapánktól és főként nagyanyánktól hallott történeteket (a keresztényüldözés korából ránk hagyományozott történeteket) a biblia őrzéséről, rejtegetéséről, hogy inkább mi égünk el a máglyán, mint a Bibliánk, mert abban (rejtetten) Jézus Krisztus él! Természetesen nagyon hálás vagyok középiskolai és főiskolai tanárainknak, bennem mégis előbb volt a családban megélt bibliásság emléke, amikor szinte a noviciátus végére megfogalmazódott bennem egy bibliás álmom. Mostani eszemmel visszaneézve így fogalmazok: egy kis ciszterci szerzetes nagyot álmodott! Az akkori nagy álmom: a "Zirci Biblia". Csak Vendel apáturunknak mertem elmondani, amikor évfolyamunkban mindenkit végigkérdezett „kettesben”, hogy ki milyen tanárként szeretne és tudna legszívesebben és leghasznosabban dolgozni Isten dicsőségére és az emberek javára. Szinte félve kezdtem: Biblikus tanár szeretnék lenni. (A biblikumot és az egzegézist akkor még melléktantárgynak számították!) Még hozzá azzal a céllal, hogy lelkes fiatal zirci rendtársakkal eredeti héber és görög szövegekből az akkor elérhető és szövegkritikailag legjobbnak megismert szövegemlékekből elkészítjük a lehető legjobb fordítást, utána pedig minden szentírási könyvhöz ugyanúgy elkészítjük a „kommentárokat”, a tudományos és aszketikus magyarázatokat. Hátterül itt van a csodálatos zirci könyvtár, munkára pedig itt vagyunk mi, fiatalok. Ezért szeretnék biblikus tanári munkára felkészülni. Tudtam, hogy Vendel apáturunk országos híré matematikai-fizikai kvalitásai mellett, szerette és értette a bibliai nyelveket. (Két évig tanítványa voltam.) Nem várt örömmel hallgatta szavaimat, és a maga részéről mindjárt megígért minden segítséget. Először is azt, hogy a zirci filozófiai kurzus után elküld Rómába az Institutum Biblicumba (Biblikus Intézetbe). Ez volt az „ember tervez”. Utána következett az „Isten végez”: 1939 augusztus végén, amikor nekem indulnom kellett volna Rómába, kitört a második világháború. Apáturunk akkor így tolmá-

csolta nekem Isten akaratát: Fiam, úgy látszik, az Úristen azt akarja, hogy előbb szerezz klasszikafileológiai diplomát, görög-latin szakos tanári oklevelet; hidd el, hogy ennél jobb alapozást a biblikus nyelvészethez kívánni sem lehet. Világos volt előttem, hittel hittem, hogy igaza van. Azt persze senki sem gondolta, hogy milyen hosszú is lesz és mit hoz ez a háború . . .

A szerzetes iskolák államosítása után (1948) apáturunk visszaemlékezett az „álmomra”: Fiam, sajnos Rómába most se mehetsz, de ha él még az álmod, Budapesten növendékeink prefektusaként a világhírű Aistleitner professzor mellett a sémi biblikus nyelvészetben kedvedre elmélyedhetsz; görögből már bizonyítottál. Két év alatt valóban belemerültem a sémi nyelvészetbe. Vizsgáztam is héberből, arámból, szírből, arabból, ugaritiból, már amennyire a bibliai „lesón kódos” (szent nyelv) megértéséhez szükséges. Amit ezen a téren tudhatok, azt Isten után boldog emlékü Aistleitner professzornak köszönhetem. Csodálatos élmény volt vele együtt „egzegetizálni”, azaz már az Ószövetség szent nyelvének szavaiból is „kibábáskodni, megszületetni Jézus Krisztust”. Mert már az Ószövetség minden szavában benne van a Masiah (görögül Khrisztosz), mint ahogy az Újszövetség minden szavában ugyanő, aki az egyedüli Alfa (benne teremtetett minden), és aki az egyedüli Ómega (Óáltala, Óvele és Óbenne lesz Isten minden mindenben), – a legmélyebben átélt hittel és legmagasabb fokon kifejtett tudományossággal senki sem tudta e g y ü t t úgy láttatni velem, mint Aistleitner professzor. Áldott legyen emléke!

Két egészen kiváló, mélységes hitű és igen kiváló képességű és képzettségű zsidó rabbival is összeházasított az Isten. Az egyik (ma budapesti főrabbi) fiatal rabbi korában a mi pesti tanulmányi házunkban vészelte át 1944-45 telét. (Erről egyszer a budapesti rádióban is megemlékezett.) Testvérként élt közöttünk. Ketten (két klasszikafileológus) azt hiszem közelebb voltunk a szívéhez, mint a többiek. Egyszer azt mondja: Úgy látom, nálatok minden azon fordul meg és minden arról szól, hogy kicsoda a Názáreti; ti őt keresitek és őt találjátok meg nemcsak liturgiátokban és sajátos szentségeitekben, hanem a Biblia minden egyes szavában is... Csodálatosan éleslátó vallomás egy hívő ószövetségi bibliás ember részéről... – Ez a megilletődöttség csak még mélyebbé lett bennem, amikor Szegeden egy másik rabbival megis-

merkedtem egy negyedszázaddal ezelőtt. Meghallgatta egy-két biblia-magyarázatomat a Szent József templomban, én is az övét a zsinagógában. Őszinte szeretettel voltunk egymás iránt. (Ő ma egy igen rangos Rabbiképző Főiskola rektora.) Egyik bibliamagyarázata arról szólt, hogy „Fogynak az igazak” (Ábad caddik). Ennek egy részletét sohasem felejttem el: „Hívő izraelita testvérem, te tudod, hogy a Biblia minden szavából az élő Isten szívedobbanását hallod, ha van élő hited; és az élő Isten szívét tartod a kezedben, ha Bibliádat felemeled és belőle olvasol. (Amit megokolásként idéz, az persze sajátosan rabbinikus nyelv.) Nézd csak meg jól, mi a Bibliád utolsó betűje? Láméd. És mi a Bibliád első betűje? Béth. Olvasd össze, mit találsz? LÉB, azaz SZÍV! Így értsd, hogy a Szentírásban láthatatlanul ott dobog az első betűtől az utolsóig a Te Istened Szerető Szíve”!

Ne kicsinyelje le senki ezt a csodálatos kép-nyelvet, képi beszédet. Aki lekicsinyli, félő, hogy annyira sem tud eljutni a Biblia értésében, mint a letűnt szovjet éra legutolsó évtizedeinek talán legismertebb középeurópai marxista-materialista-ateista filozófusa, Lukács György, aki a Bibliáról azt nyilatkozta: Ez a csodálatos könyv a világirodalom leggyönyörűbb folklór gyűjteménye! Kétségtelenül jó szándékú és nagyon hízelt megállapítás a Biblia igazi lényegének megközelítéséhez, de semmivel sem több, mint az arianizmus részéről felkínált megközelítés Krisztus igazi (isteni) mivoltának a homoiúsziosz (hasonló lényegű) szóval való jelölése a homoúsziosz (egyazon lényegű) görög szó helyett. – A zsidó rabbik tanítása a Bibliáról, mint Isten Könyvéről illetve szívéről a Lukács György féle filozófiai-irodalmi megközelítésnél mérhetetlenül több és megalapozottabb. Azért tudniillik, mert az Exodus 3,2 és következő versekben leírt mózesi csipkebokor jelenetből virágzik ki a „szent rabbik hagyománya”, amiről a szegedi rabbink beszámolt. Az idézett exodusi helyen ugyanis a legrégebb kéziratokban az áll, hogy Jahve anyyala „az égő csipkebokor szívében” jelent meg Mózesnek, és onnan szólt hozzá. Jegyezzük meg, hogy a Szentírás nyelve egészen sajátos kép-nyelv. Mind az Ószövetségben, mind az Újban. A keleti nyelvek ismerői ezt könnyebben megértik, ők ugyanis általában képekben gondolkoznak, a nyugatiak viszont fogalmakban. Ez mutatkozik meg kiemelkedően az 1 Sám 16,7-ben lejegyzett és oly sokszor idézett isteni figyelmeztetésben: „Isten a szívet nézi”, és nem az ész. Mi, ma-

gyarok sokszor emlegetjük a legnagyobb magyartól örökölt bölcsességet, hogy „Nyelvében él a nemzet”, de nehezen ébredünk rá, hogy nem kisebb bölcsesség szívünkbe fogadni, hogy „Nyelvében él az Isten is”! Ez azt jelenti, hogy csak annyiban élő és igaz Isten ő számunkra, amennyiben és amennyit ő „szól” hozzánk, amennyit és amit kinyilatkoztat nekünk. Minden más csak filozófia és irodalom, tehát amilyen „istent” az emberek is tudnak csinálni. (Ezt volt filozófia tanáromtól tanultam.)

Az ember, különösen a nyugati ember szinte beleszerelmesedett a rációba, az észbe. Úgy határozza meg önmagát, hogy „animal rationale”, vagyis hogy eszes lény. A Biblia természetesen értékeli a józan eszt is, de a hangsúlyt a szívre veti. Az emberré lett Isten, Jézus Krisztus, önmagában, illetve önmagából nem az eszt mutatja fel követendő modellnek, hanem a szívet: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd és alázatos szívű vagyok” (Mt 11,29), és így találtak magatoknak békességet, boldogságot. – A Biblia nyelve nem a bölcsélet és nem természettudományok nyelve. Kelet kép-nyelve közelebb áll hozzá, mint Nyugat fogalmakra épülő nyelve. Halálosan komolyba kell vennünk Jézusnak Pilátus előtt mondott szavát az Ő országáról: „Az én országom nem e világból való” (Jn 18,36). Evilágban csak bizonyos hasonlóságokat tudunk felmutatni. Már a történetileg legkorábbi Márk szerinti evangélium is hangsúlyozza: „Példabeszédek (parabolák, képek, hasonlatok) nélkül nem tanított” az Isten országáról. Vö. Mk 4,34; Mt 13,34; Lk 13,18. – Miért nem tanított Jézus képek-hasonlatok nélkül Isten országáról? Azért, mert Isten országa „más” világ, a nyolc boldogság is más világ! Valamivel könnyebb megtanulni a Bibliában leírt Isten országának (úrságának!) a nyelvét a földnek azon a táján, ahol ez a nyelv – az ószövetségi szent héber és az újszövetségi koiné görög – elsől befogadta, és annak mintegy edénye lett. Végtelenül hálát adok az Úristennek, hogy az ószövetségi népek nyelvét (a körítésnek számító nyelvek elemeivel együtt) megismerhettem, hasonlóképpen hogy az Újszövetség nyelvét alaposan tanulmányozhattam, sőt annak „plebejus” formáját is megízlelhettem (újjörög iskolában is tanítottam egy rövid félét). Ráadásul egy számomra „híd-nyelv” értésébe is bevezetett a Gondviselés: az orthodox szláv tenger legnagyobb területen használt nyelvét, az orosz is megismerhettem. Ezt az Úristen legkedvesebb humoraként

kaptam ajándékba, amikor úgy tűnt, hogy a legsivárabb testi-lelki szükesztendők megpróbáltatásai tesznek nyomorékká. Tanúsítom, hogy ez a nyelv a maga képszerűségével közelebb vitt a Biblia megértéséhez, mint a nagy „művelt” nyugati nyelvek együttvéve. Usinszkij képnyelviségével: „Mutass egy képet, és a néma is megszólal”; Cs. Ajtmatov szentenciázó bölcsesség-irodalmával („Ha pisztollyal lősz a múltadra, ágyúval lő rád a jövőd!”), a bűn és az életszentség fogható valóságával az Aljosa és Szonja féle pszichék pokoljárásában („Bűn és bűnhődés”); vagy öntudathasadásos „próféta-lelkek” bemutatásával: „Arkangyal és Lucifer” egyetlen embertestben. (Lásd pl. a pusztán emberi ésszel megfoghatatlan „Rasputyin szindrómát”, tünetegyüttest.)

Két szemmel olvasott Biblia

*Isten szép világára nyíló két szemünk
nem „egy plusz egy szem”, ezt tudjuk talán;
két ép szemünkkel olyan távlatot nyerünk,
mit kétszer „fél” szemünk megsejt csupán.*

*Ha Isten Könyvét, Bibliádat olvasod,
külön-külön, hittel s tudással is,
szűk börtönödből láthatsz egy-egy csillagot,
de rájössz: az csupán fényes kavics.*

*Az igazgyöngy s a boldogságok tengere
ezeken túl van. S ott vár Istened!
Szeret, hisz Atyád ő, s te édes gyermeke . . .
Két szemed ehhez: tudásod s hited.*

*Ha benned egy e kettő, mint két „fél” szemed,
nem lesz számodra szebb szimfónia,
mint Isten Könyvvé lett Igéje; – ne feledd:
a két szemmel olvasott Biblia!*

Budapest, 2000. okt. 28.

IRÁNYFÉNYEK EGY-EGY SZÓBAN

a „Mit jelent nekem a Bibliá”-hoz.

Az egészre mint egységre mutató részmegvilágítások, illetve:

Csak megközelítések és nem meghatározások; - nem „definíciók”, csupán afféle „approximációk” a tisztábban látásra.

A/ A Biblia nem evilági értelemben vett „történetek” egybefűzése, hanem ÜDVÖSSÉGÜZENET agyagra, köre, fára, papíruszra, stb-re karcoltan, amit csak az tud elolvasni, „aki kapja” (Jel 2,17); mint édesapámnak az első világháborúból az orosz frontról nyírfakéregbe karcolt „levelét” csak édesanyám tudta felismerni és „elolvasni”.

B/ A Biblia nem afféle „parancsok” gyűjteménye, hanem szívünkbe duruzsolt „édesapai” ÉBRESZTGETÉS testi-lelki álmunkból, aléltás-gunkból. Mint édesapánk figyelmeztetése, ha valamit rosszul csináltunk: Édes fiaim, a mi családjunkban ezt így szoktuk . . . (És ez minden nyaklevesnél hatékonyabb figyelmeztetés volt.) Egyébként az ószövet-ségi dábár szó: szélsusogás, forráscsobogás, méhzümmögés . . .

C/ A Biblia nem széplelkek „folklórgyűjteménye”, hanem hitünk szerint ISTEN SZAVA, közelebről „a Szentlélek sugalmazására írt könyvek gyűjteménye”. - A gyerekeknek így tanítjuk:

„A Szentírás Isten szava, - hogy eljuss a mennyországba;
de csak úgy válik javadra, - ha az Egyház magyarázza”!

És hogy egy-egy szóban hogyan lehet „megközelítőleg” kifejezni (tehát nem meghatározni, „definiálni”), hogy mi a Szentírás? Íme, öt szó:

1. **Ige** – Szavakban elhangzó, vagy írásban rögzíthető kapcsolat teremtetése vagy ápolása céljából; itt kiemelten édesapai, édesanyai, testvéri, jegyesi, jóbaráti szeretet-üzenetre gondolunk. Liturgiánkban is ilyen szeretet-üzenetként értjük ezt a szót, amikor egy szentírási szöveg meghallgatása után, felolvasása után azt mondjuk: Ez az Isten igéje. (Az „ige” gyökérjelentését lásd fentebb a B. pontban).

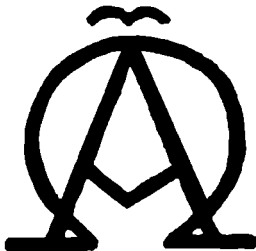
2. **Jel** – Érzékeinkkel (látással, hallással, szaglással, ízleléssel, tapintással) felfogható-érzékelhető „dolog”, valóság, afféle „zálog”, amely elkötelezettséget ajánl fel vagy vár el; itt elsősorban a minket szerető Isten Lelkének jegyajándékára gondolunk a Bibliában.

3. **Kép** – Összetett tartalom: több szín, több vonal, több jelzett valóság egysége, annak megsejtése, hogy „a sok hogyan egy” ebben a komplikált világunkban. Fokozatosan kibontakozó, egyre bővülő információ áradás, amely működésre illetve közreműködésre indít. (V.ö. a régi templomok képsora: Biblia pauperum, Szegények Bibliája”, amit az írástudatlanok is tudnak „olvasni”).

4. **Hasonlat** – Ószövetségi szent héber nyelven „mášal”: Mihez hasonló? A „más” világról ugyanis, az Isten világáról a mi világunk csak halvány hasonlatokkal, halvány, sziluett képekkel tud szolgálni. A bölcs Salamon 3000 mášalt ismert. – Az Újszövetségben ez a hasonlat a görög „parabola” (példázat, példabeszéd); eredeti jelentése: hajítás-pálya, hozzászámítás a mérhető távolsághoz (a hajításgörbe miatt), mint a tüzérek, ha a hegy mögötti célpontra lőnek. Maga Jézus az Isten országáról (úrságáról) sohasem tanított parabolák, hasonlatok, példabeszédek nélkül! (V.ö. Mk 4,34, stb).

5. **Találkozás** – Az Ószövetségben elsősorban a pátriárkáknak, prófétáknak és más kiválasztottaknak az egyetlen élő és igaz Istennel való találkozására, Isten-élményére gondoljunk. Az Újszövetségben viszont mindenekelőtt a Jézus Krisztussal személyesen találkozó Szűz Máriára és az apostolokra, de azután minden megkeresztelt emberre, a szentségekkel (főként az Oltáriszentséggel) tudatosan, naponként is valóságosan találkozó hívő keresztényekre, nem utolsósorban a Biblia naponkénti olvasásában is !!! – Hiszen mint Gárdonyi (aki Szent Jeromossal vallotta, hogy „A Szentírás nem ismerése valójában Krisztus nemismerése”) olyan szépen megírta: „Ez a könyv a Könyvek Könyve, szegény ember drága gyöngye, – boldog, aki rátalál”!

Budapest, 2000. okt. 28.

Olvasóink kérdezik

A kérdésekre Gaál Endre főigazgató, teológiai professzor válaszol.

Kérdés: Miért tiltják a mózesi törvények vasszerszámok használatát az oltárok köveinek faragásához (pl. Kiv 20,25; MTörv 27,5)?

Válasz: Izrael ősi vallási hagyományai, így a Biblia is, a jeruzsálemi templom oltárán kívül, többfajta oltártípust ismernek. Gedeon, az Isten angyalának megjelenéséhez kötve, sziklán mutat be áldozatot (Bír 6,19-23). A frigyláda hazaérkezésekor egy nagy kővön áldoznak (1 Sám 6,14). Többnyire azonban épített oltárról szól a Biblia. Így Dávid Arauna szérűjén emel oltárt az Úrnak (2 Sám 24,25). Az ósatyák is, a teofániák emlékét megörökítendő, oltárt építenek. A szent szövegek azonban nem részletezik az oltárépítés módját, vagy a felhasznált anyagot. Az archeológiai leletek arról tanúskodnak, hogy Kánaánban ismert volt a földből (vályogtéglából) készített, a kövekből egybehor-dott, de a kőből faragott oltár is. A Kiv 20,25 előírása előnyben részesíti a földből emelt oltárt, és megengedi a kövekből készítettet. Tiltja azonban a kő kifaragását. A MTörv 27,5 valószínűleg későbbi, és függ a Kiv 20,25-től, kövekből egyberakott oltárról szól a kifaragás tilalmá-val.

Az előírások magyarázatával sehol nem találkozunk, így csak feltételezésekre hagyatkozhatunk. Mindenesetre a Kiv 20,25 ősi szituációt tételez fel: ilyen oltárt bárhol építhet a nomád-félnomád ember. A szöveg sejteti, hogy itt az oltár, a felhasznált anyag szentségének a védelme játszik szerepet: „Ha megdolgozod vésővel, közönséggé (profán-ná) válik.”

Ezt korábban a mágikus világkép alapján próbálták magyarázni: a természetes kő „erejét” megsérti a véső használata. Ma óvatosabban fogalmaznak, és hivatkoznak arra a kimutatható, bár nem mindenütt érvényesülő vallási felfogásra, hogy az istentisztelekre használt dolgok lehetőleg a természetes állapotukban maradjanak (v.ö. Szám 19,2; MTörv 21,3-4: itt az állatokra!). Az is lehetséges, hogy ezt a vallási előírást hosszú időn át őrizték, de igazi jelentése már az őrzők előtt sem volt világos.

A zsidó tradícióban a mesterek lelki jellegű magyarázatokkal próbálják értelmezni az előírást, például: az oltár a megbocsátásé, a vas a büntetésé; az oltár az élet növelésére szolgál, a vas megrövidíti azt.

Kérdés: A MTörv 25,5-6 előírja: ha egy házaspár férfi meghal anélkül, hogy fia lenne, akkor a férfi fivére vegye feleségül az özvegyet és támasszon utódot testvérének. Ezzel szemben Lev 20,21 (és 18,16 is) a sógorházasságot vérfertőzésként tiltja. Hogyan egyeztethető össze ez a két előírás? A Lev-beli törvényeket általában későbbieknek tartják a MTörv-beliéknél, tehát azok esetleg módosíthatók a korábbiakat. Úgy tűnik azonban, hogy Jézus korában mégis érvényesnek tekintették a MTörv-ben szereplő szabályt (v.ö. Mk 12,19-22).

Válasz: Ha az ószövetségi törvényszabályozást vesszük figyelembe, akkor a kérdés valóban feszültséget vagy akár ellentmondást jelenthet. Elsősorban nem annyira a jogi szabályozás feszültsége miatt, hanem inkább azért, mert nem ismerjük a jogalkalmazásnak a mindennapi életre lebontott szempontjait.

A MTörv 25,5-10 a sógorházasságot javallja az apai házban együttlakó testvérek esetében. Ha meghal az egyik testvér, utód nélkül, a másik vegye el özvegyét és támasszon utódot testvérének, „nehogy annak neve kivesszen Izraelből”. A törvény elemzése egyértelművé teszi, hogy itt elsősorban a még ki nem osztott örökség kérdése áll a háttérben. Erre utal a testvér neve fennmaradása mellett a 9. versben a „ház” szó, amely a gazdasági háttérrel is jelöli. Ha nem támaszt utódot testvérének, akkor övé lesz az örökség egészen, de ez szégyen Izraelben.

A törvény, bár deuteronomiai megfogalmazású, viszonylag ősinek tűnik. Erre utal az ige „sógorházasságot betölteni”, mint közismert, használatban lévő szófordulat. Hasonló jogi szabályozást találunk az asszír és a hettita törvénykezésben is. Pontos alkalmazására bibliai példa nincs, mert a Ter 38, Jákob eljárása Támárral (Onan esete) szigorúbb, mint a MTörv 25,5-10 szabályozása; talán utal arra, hogy a köteleesség megtagadása esetén szóba jöhet az após is. Mindenesetre vallási szempontból a Mózesi Törvény előtti állapot jelenik meg az elbeszélésben. Rút könyvében viszont (4. fejezet) nem testvérről, hanem rokonról van szó.

A Leviták könyve házassági együttélést szabályozó gyűjteménye (Lev 18,1-20), a szentírásmagyarázók szerint szintén ősi, és a nomád nagycsalád együttélési normáit szabályozza, ahol az illegitim kapcsolatokra az együttélés alkalmat adhatott, de a család egységére beláthatatlan következményekkel járt. Ezek szerint mindkét szabályozás ősi gyökerekkel rendelkezik, és a problémás feszültség a kettő között megoldható lenne azzal, hogy míg a Leviták könyvének előírás-sorozata az életben lévők közötti viszonyokat szabályozza, addig a MTörv 25 egy egyedi esetet dolgoz

fel, amely számol a testvér halálával. Csakhogy a Lev 20,21, amelyet másodlagos hozzáadásnak tekintenek az elemzők, tényleg szemben áll a deuteronómiai megoldással. Hiszen az előírás csak a testvér özvegyére vonatkozhat, különben házasságtörésről lenne szó. (Vagy gondoljunk a válólevéllel elbocsátott asszonyra? Az utóbbi esetben nincs meg a feltétele a deuteronómiai szabályozásnak, mert a testvér nem halt meg.) Ezek szerint a Lev 20,21 ellentétben áll a MTörv 25 előírásaival. De még itt is gondolhatunk arra, hogy a Leviták könyve általános előírást fogalmaz meg, azaz nem veheti nőül senki meghalt testvére feleségét, kivéve – így a MTörv – ha ez a házasság gyermektelen volt. Mivel nem ismerjük a jogalkotás gyakorlati alkalmazását, meggondolásokat tehetünk, de megoldásaink megmaradnak a feltételezés szintjén.

Annyit mindenesetre mondhatunk, hogy Jézussal kapcsolatban a szaddúceusok kérdése nem konkrét problémát taglal, hanem inkább iskolás vitatéma, melynek egészen más az igazi célja: érvelés a föltámadásba vetett hit ellen.

Úgy tűnik, hogy a megváltozott szociális viszonyok között Jézus korában a sógorházasság lényegében elvesztette eredeti jelentőségét. Erre utalhat az is, hogy a korai rabbinikus irodalomban nem jelenik meg a törvények közötti feszültség megoldásának igénye. (V.ö. Strack-Billerbeck I. Kommentár Mt 22,23-33-hoz.)

Társulatunk életéből

Az őszi folyamán társulatunk **két bibliaapostoképző szemináriumot** tartott. Az Új Emberben megjelent hirdetésünkre mind a leányfalui Lelkigyakorlatos Házba, mind Sükösdre olyan sok jelentkező volt, hogy el sem tudtuk mindet fogadni.

Bibliatársulatunk továbbképzési munkacsoportjának tagjai (Baltház Zsolt, Bánó Georgina, Gelley Anna, Gruber Mária, Radnóti Mária, Tarjányi Béla, Vágvolgyi Éva) okt. 27-29-én tartották meg az első szemináriumot Leányfalun, egy 36 fős, népes csoportnak. Zömében hitoktatók voltak a résztvevők, de résztvett rajta két szerzetes nővér és két lelkipásztor is (egyikük a határon túlról, Erdélyből). A szemináriumon kialakult jó légkörhöz nagyban hozzájárult a sok közös éneklés, amelyért külön is köszönetet mondunk az egyik kedves résztvevőnknek, Lauer Tamásnak. A Szentírással való kapcsolatáról Kerekes Károly O.Cist. személyes vallomása adott további buzdítást a résztvevőknek a Szentírás gyakori és helyes olvasására.

Kerekes Atya előadás közben

A leányfalui résztvevők

Az egyik leányfalui résztvevő visszatekintése:

– Rendkívül jól éreztem magam. Nem volt rohanás. A módszerek közötti szünetek a „fej” kiszellőztetésére s a gondolatok kicserélésére is alkalmat adtak. – A kiscsoportos megbeszélések is segítettek a szöveg jobb megértésében. – A napi szentmise nagy erőforrás volt számomra. – A Bibliák megáldása megható szertartás volt. Lendületet adott a kapott kincsek továbbadására. – A vidám este felejthetetlen élményt adott, rég nevettem ennyire önfeledten, mint most. Örültem mások örömének. – Köszönet a szervezőknek, Évának, Béla atyának, az animátoroknak, hogy áldozatos munkájukkal lehetővé tették, hogy a bibliai történetek közelebb kerüljenek hozzánk. Köszönöm! L.Gy-né, Kistarcsa.

A sükösdői Szent Anna házban a társulat kalocsai egyházmegyéi koordinátora, Binszki József plébános atya adott otthont a képzésnek nov. 24-26 között (tartották: Csobánné Rákóczy Sarolta, Gelley Anna, Radnóti Mária, Tarjányi Béla, Thorday Attila, Vágvolgyi Éva). Nem véletlenül használjuk az „otthon” szót. A plébános atya és a helybeli asszonyok kis csoportja, Vera néni vezetésével gondoskodott arról, hogy a képzés minél jobb körülmények között folyjon (még frissen vágott disznótorossal is kedveskedtek). A 26 fős csoport gerincét a környékbeli plébániákról érkezett résztvevők tették ki (hitoktatók, családanyák, karitászcsoportvezetők, cserkészvezetők, stb.). Ami különö-

sen széppé tette a három napot, az a szeretet-léggör volt, amely kialakult a résztvevők között, mintha nem is továbbképzésen, hanem lelki gyakorlaton lettünk volna. Ennek köszönhetően közösen megélhettük azt a csodát, ahogy nehezen megnyíló, zárkózott emberek is megnyíltak, mindenki őszintén, kertelés nélkül mert beszélni akár a személyes problémákról is.

A sükösdői képzés résztvevői

Egy Sükösdön résztvevő házaspár vallomása:

Nagyon megható és meghitt volt a szentmise. Jegyespárként – a férjemmel – Szentírással ajándékoztuk meg egymást, s most hitvestársként együtt tehetjük az Úr asztalára ugyanezeket a Szentírásokat, vele együtt az életünket, a hivatásunkat, a hitünket, ami – nagyon bírom benne – Istennél áldást nyer. Köszönjük!

A leányfalui képzés előtt érkezett egy nagy és nehéz csomag egyik korábbi szemináriumunk résztvevőjétől, Judittól. Számtalan, zöld selyemből készült kis búzacsomagocskát rejtett a nagy doboz egy kedves levél kíséretében, amely a képzések résztvevőinek szólt: legyenek jó befogadói az isteni Igének, hozzanak százszoros termést. A kis búza-

csomagokat a kenyérmeditáció után ki is osztottuk, persze felolvasva Judit levelét is. A leányfalui résztvevőket annyira megérintette Judit kedvessége, hogy egyikük elkérte a címét, hogy levélben köszönetet mondjon, másiktól pedig két hét múlva csomag érkezett. Kati karácsonyfa díszeket hajtogatott a sükösdői résztvevőink számára. Így ott az adventi meditáció után már két ajándékot is adhattunk mindenkinek. Lehet, hogy kedves hagyomány születik belőle? (*Vágvölgyi Éva*)

* * * * *

A **Szentírás Alapítvány**, amelyet Társulatunk hozott létre a biblia-apostolság támogatására, közhasznú szervezet, így támogatóinknak lehetőségük van arra, hogy a Szentírás Alapítvány számára küldött adományok 30 %-át az adójukból levonják (a törvényben meghatározott korlátig). Ehhez közölniük kell velünk adószámukat is (kérjük, írják ezt a befizetési csekk Közlemény rovatába). Igazolást a befizetésről csak 1000 Ft-tól küldünk. (Köszönjük megértésüket.)

A Szentírás Alapítvány a fentiek értelmében fogadhatja a Jótevőink által felajánlott (második) 1%-ot is. Az Alapítvány adószáma: 19639886-1-42.

Kérjük mindazokat, akik a jelzett adókezelvényt nem kívánják igénybevenni, adományaikat minden esetben a Szent Jeromos Biblia-társulat csekkjére fizessék be.

A Szentírás Alapítvány az illetékes hatóságtól 2000. okt. 26-án megkapta a jótevőink 1999-es évre befizetett adójának a Szentírás Alapítvány támogatására felajánlott 1 %-át, összesen **76.071 Ft**-ot.

Ebből az összegből az Alapítvány **90 db teljes Bibliát** ajándékozott a **felvidéki magyar nyelvű katolikus híveknek**. A Bibliákat 2000. nov. 15-én átadtuk a felvidéki Magyar Katolikus Hitoktatási Központ vezetőjének.

* * * * *

A budapesti Jeromos-estéken október 11-én **Faragó Laura** énekművész női magyar népdalok és népballadák gyönyörködtető, megragadó előadásához olyan szentírási részleteket kapcsolt, amelyek hasonló

élethelyzetekről, érzésekről vagy gondolatokról szólnak hozzánk. November 8-án **Beer Miklós püspök** az Efezusi és a Kolosszei levél csodálatos krisztológiai és ekkleziológiai tanítását mutatta be, a kereszténység lényegének azzal a tömör megfogalmazásával, hogy Isten egészen átadta magát nekünk!

A következő Jeromos-esték is mindig szerdai napokon este 18 órai kezdettel lesznek a Bibliaközpontban (Bp, VI.Teréz krt 28., I.em. 6-7.). Január 10-én **Fröhlich Ida** dékán, egyetemi professzor „Kumrán és a kereszténység” címmel, február 14-én **Tajdina József** plébános, pápai káplán „Nevelési elvek a Szentírásban” címmel, március 14-én **Török József** egyetemi professzor „A kereszténység első századai Magyarországon” címmel, április 4-én (első szerda!) **Kocsi György** teológiai professzor „A Genézis szerkesztésének szempontjai” címmel tart előadást.

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten pénteken du. 5-6-ig a Bibliaközpontban imaórát tart, hogy Isten áldását kivesdje munkánkhoz, és imáiba foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jótevőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába.

A szentségimádások időpontja és az elmélkedések témája (Bibliaközpont, minden második pénteken du. 5-6-ig): **Jézus Krisztus ugyanaz tegnap, ma és midőrokké!** 2001. jan. 5.: Mt 5,3; jan. 19.: Mt 5,4; febr. 2.: Mt 5,5; febr. 16.: Mt 5,6; márc. 2.: Mt 5,7; márc. 16.: Mt 5,8; márc. 30.: Mt 5,9; ápr. 6.: Mt 5,10; ápr. 20.: Lk 6,35; máj. 4.: Jn 6,35.

Az a támogató együttműködés, amely megnyilvánul Társulatunk Tagjai és füzetünk Olvasói részéről levelek, javaslatok, kritikák, kétékezi segítség, ima, tagdíj, adomány és még sok más formában, igen nagy örömmel tölt el, és ezúton is szeretném mindezt a magam és mindannyiunk nevében ismételten szívből megköszönni!

Tarjányi Béla

Minden kedves Tagtársunknak, Jótevőnknek és Olvasónknak
kegyelmekben gazdag Karácsonyt és áldott új évet (évezredet)
kívánunk!

SZERETETTEL AJÁNLJUK KIADVÁNYAINKAT:

Ó- és ÚJSZÖVETSÉGI SZENTÍRÁS (Káldi-Neovulgáta). Ára 1400 Ft

ÚJSZÖVETSÉG és ZSOLTÁROK (Káldi-Neovulgáta). Ára: 980 Ft.

*Plébániák, hitoktatók, egyházi közösségek a Bibliaközpontban
kezdvezményesen hozzájuthatnak:*

Szentírás: a helyszínen készpénzért 990 Ft, postai szállítással 1050 Ft.

Újszövetség és Zsoltárok: készpénzért 790 Ft, postán 830 Ft.

A STUTTGARTI KISKOMMENTÁR

eddig megjelent kötetei:

J. Kremer, **2. KORINTUSI LEVÉL**, SKK 8. Ára: 520 Ft

W. Radl, **GALATA LEVÉL**, SKK 9. Ára: 440 Ft

B. Mayer, **FILIPPI és FILEMON LEVÉL**, SKK 11. Ára: 420 Ft

O. Knoch, **1. és 2. TESSZALONIKI LEVÉL**, SKK 12. Ára: 380 Ft

P.-A. Seethaler, **1. és 2. PÉTER LEVÉL, JÚDÁS LEVÉL**, SKK 16.
Ára: 580.- Ft

BIBLIKUS ÍRÁSOK sorozatunk:

SZENTÍRÁSMAGYARÁZAT AZ EGYHÁZBAN, BIR 1. Ára: 380 Ft

Mócsy Imre S.J., **MI A BIBLIA?** BIR 2. Ára: 420 Ft

Tarjányi Béla, **BIBLIKUS TEOLÓGIA – Tanulmányok**, BIR 3.
Ára: 560 Ft

Gyürki László, **A BIBLIA FÖLDJE – MAGYAR SZENTÍRÁS-
FORDÍTÁSOK**, BIR 4. Ára: 420 Ft

E g y é b: Vágvolgyi Éva, **CSENDES PERCEK**. Ára: 580,- Ft.

Vágvolgyi Éva, **AZ ARANYVIRÁG** – Mesék kicsiknek és nagyoknak (3.
kiadás). Ára: 540,- Ft.

A. Hecht, **KÖZÖS UTUNK A BIBLIÁHOZ**, 2., bővített kiadás, (Szt. J.
Bibliatársulat, 2000). Ára: 480,- Ft.

Jakubinyi György, **MINDEN HIÁBAVALÓSÁG?** A Prédikátor könyvének
magyarázata. Ára: 580,- Ft

Isten Szava

Éves hozzájárulás 600 Ft (+postaköltség)

*Sok sötétség,
Kicsi fény.
De amíg ég,
Van remény,
Hogy a vándor
Rátalál.
Ennyi a dolgod,
Nem egyéb,
Hogy lámpásod
Égjen.*

Havva

örökre megmarad
